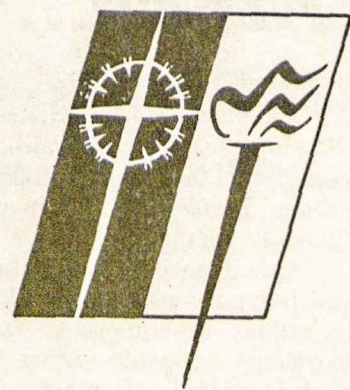

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 36 (2427) 1996 RUGSĖJIS-SEPTEMBER 3

• LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY • 2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA

• NUMERIO KAINA — \$1

Valdžia ir valdomieji

Vieni nori prisirišti sparnus ir skrajoti padangėmis. Kiti mano, kad klampojimas liūnuose naudingesnis, nes grūdina raumenis. Treti aiškina, kad debesys kartais labiau reikalingi nei saulė, nes jie gaivina, o ne kaitina.

LAISVOJI visuomenė laisvai pasirenka – kas kam. O ir valdžia juk tos pačios visuomenės dalis. Jai galima pasirinkti valdymo būdus ir priemones. Sakoma, kad gera valdžia bando atsižvelgti į daugumos poreikius, bloga – nieko nepaiso. Žvelgiant į gana sudėtingus vienokios ar kitokios valdžios įvairdžius, pirmiausia rūpi savasis kiemas. Užtat čia pat ir kyla klausimas: ar Lietuvoje yra kada buvusi gera valdžia? Pradedant tarpukarine nepriklausomybe, kai kurie gražiai prisimena ir gerai vertina 1920-1926 metų laikotarpį. Kiti tą laikotarpį peikia, nepriklausomybės tvirtinimui ir tautos vienijimui daugiau nuopelnų skiria A. Smetonos valdžiai. Kitokių ir nebuvo. Kolaborantų valdžios, įsteigtos okupacijų sąlygomis, į šią kategoriją neįeina. Tiesa, negalima neigti toms vadovybėms priklausiusių kai kurių asmenų įtempto ir sunkaus budėjimo Lietuvos reikalų sargyboje. Tačiau pasiektos naudos lygmenis šiandien dar per anksti matuoti. Atstaus nepriklausomybę, jokio kito kelio nebūliko – reikėjo savos valdžios. Pradžią padarė V. Landsbergis ir G. Vagnorius. Po pirmojo seimo rinkimų valdžion grįžo buvę komunistų partijos aukštieji pareigūnai. Kodėl taip atsitiko, jau daug kartų buvo nagrinėta, pasisakyta. Greičiausiai ir ateityje dar bus tuo klausimu vienokių ar kitokių pasisakymų, neišvengiamų skirtingų nuomonių. A. Šleževičiaus vyriausybė neišsilaikė iki antrųjų seimo rinkimų. Apie priežastis taipgi jau daug kalbėta.

ANTRIEJI seimo rinkimai jau visai nebetoli. Atrodo, kad jiems visur atidžiau ir kruopščiau ruošiamasi, nors balsuotojų nuotaikos po tokio nevykusio valdymo labai prislėgtos, ir nėra lengva jas pakelti. Ir į sąžiningiausius politikus gali būti jau iš anksto šnairuojama įsitikinus, kad valdžia sugadina žmones – kiekvienas, kad ir geriausias, ilgiau valdžioje pabuvęs, po kurio laiko nebeatpažįstamas. Tokios ir panašios išsados kenkia sveikai nuovokai, kuri reikalinga laisvai apsispręsti už atgautos nepriklausomybės įtvirtinimą demokratinio būdu. Numojamas ranka, anot vieno žymaus valdančios partijos pareigūno, gali priversti juos dar kartą kraštą valdyti dešimt metų. Kitais žodžiais tariant, visiems išsibėgiuojus, valstybė negali būti palikta be valdžios. Kad taip neatsitiktų, kad ciniški pareiškimai virstų tik tuščiais sapaliojimais, reikia visiems rimtai sukrusti. Patirtos negerovės, blogybės ar skriaudos, neprimtinas valdžios pareigūnų elgesys ir visi kiti neigiami reiškiniai neturėtų tapti užtvaramis dalyvauti politiniame gyvenime. Atvirkščiai – negerovių ženklai turėtų dar labiau skatinti rūpintis savo krašto reikalais ir mėginti keisti kas buvo negera, tobulinti kas padaryta. Ir geriausia valdžia nieko nepadarė be visų rūpestingo įsijungimo į bendruosius valstybės reikalus. Sukurta valstybės gerovė šakojasi ir neišvengiamai paliečia kiekvieną, kuris prisidėjo, bendradarbiavo, talkino. Reikia tuo tikėti, ta linkme eiti – pirmiausia visiems sudėti, kad būtų iš ko imti. O bendras rūpestis ir pastangos verčia ir krašto valdytojus plačiau dairytis. Č.S.

KANADOS IVYKIAI

Konservatorių atsinaujinimas?

Tūkstančio dviejų šimtų atstovų suvažiavimu Winipege rugpjūčio 22-25 d.d. atsinaujinimą pradėjo Kanados progresyviųjų konservatorių partija. Ilgai trukusius ministerio pirm. B. Mulronio valdymo metus skaudžiu Kanados parlamento rinkimų pralaimėjimu nutraukė naujoji konservatorių vadovė ir ministrė pirm. Kim Campbell. Rinkimus 1993 m. spalio 25 d. netikėtai laimėjo liberalai vadus J. Chretienas, visiškai sutriuškinęs politinį Kanados konservatorių partijos nugarą. Mat parlamentas grįžo tik du konservatorių atstovai – rinkimuose į vadus atmetus Jean Charest ir Elsie Wayne, buvusi Saint John burmistrė N. Brunswicko provincijoje.

Tokiose aplinkybėse Kanados konservatorius jau būtų galima laikyti mirusia partija. Mat pilnam partiniam pripažinimui užsitikrinti Kanados parlamente reikia turėti dvilika atstovų, o jie turi tik du. Tačiau tokiu atveju iškyla rimta problema, kad Kanada lieka be opozicinės partijos liberalams pakeisti, kai šiuo metu pradeda didėti nusivylimas jų vadovė ir ministerio pirm. J. Chretieno neryžtingumu, stoka naujų idėjų.

Naujos politinės partijos, pakankamai įsitvirtinusios, Ka-

nada šiuo metu neturi. Kitų partijų beveik neįmanoma sujungti. Tad greičiausia išeitis būtų ne naujos partijos sukūrimas, o konservatorių atsinaujinimas. Juk konservatorių netruksta didžiojo pralaimėjimo metu perėjusių už liberalus ir net Prestono Manningo reformininkus, beveik neturinčius rėmėjų balsų Ontario provincijoje. Tie buvusieji konservatoriai, kurie bus tęsiamas rinkiminiame Kanados parlamento vajuje. Atsinaujinimo planus paruošė dvi grupės – vyresniųjų konservatorių su dabartiniu vadu J. Charestu ir jaunųjų konservatorių, siūlančių gerokai drąsesnę posūkį dešinėn. Jaunieji konservatoriai atstovų suvažiavime turėjo trečdalį balsų. Jie buvo paruošę trisdešimt aštuonis pasiūlymus, bet visų priėmimo negalėjo užsitikrinti. Sprendimas svarbesniais klausimais buvo paliktas didesnę partiją turintiems vyresniesiems konservatoriams.

J. Charesto vyresniųjų grupė pasiūlė panaikinti liberalų (Nukelta į 8-tą psl.)

A. a. poetas dr. HENRIKAS NAGYS, 1988.II. 21 dalyvavęs "Poezijos ir muzikos" vakare Toronte. Miręs Montrealyje 1996.VII.17. Pagarbintas Vilniaus arkikatedroje-bazilikoje. Nuotr. S. Dabkauskas

Savaitė Lietuvoje

Atidėjo naftos sutarčių svarstymą

"Lietuvos aidas" (nr.165) praneša, kad Latvijos seimas rugpjūčio 22 d. atidėjo svarstymą sutarčių su Amerikos ir Švedijos bendrovėmis dėl naftos žvalgybos nepadalintoje Baltijos jūros teritorijoje. Klausimas gal bus svarstomas Lietuvos ir Latvijos seimų užsienio reikalų komitetų delegacijų susitikime. "Tarpautinė teisė leidžia latviams pradėti naftos žvalgybos darbus neapibrėžtoje teritorijoje, tačiau dėl tolesnės eksploatacijos turi tapti su Lietuva, kol derybininkai nenustatė abiejų valstybių ribos".

Baltijos visuotinio susirinkimo (asamblėjos) prezidento siūlymu ir Latvijos seimo užsienio reikalų komisijos balsavimu klausimas buvo išbrauktas iš seimo darbotvarkės. Latvijos seimo narių nuomone, sutartis su AMOCO ir OPAB "paskubėta, tačiau ne iš blogos valios". Sutartys Latvijos ekonomikai labai naudingos, nes tikimasi didelių investicijų energetikos srityje, o Lietuvai siūloma neskubėti priimti įstatymą dėl vienašališko Lietuvos sienos su Latvija nustatymo.

Lankėsi JT FAO direktorius

Rugpjūčio 5-7 d.d. Vilniuje lankėsi didžiausios JT žinybos, Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) generalinis direktorius Jacques Dioufas, skelbia "Lietuvos aidas" nr. 152. Svečias buvo apdovanotas II laipsnio Gedimino ordinu. Jo apsilankymo tikslas buvo susipažinti su FAO remiamais projektais Lietuvoje, kurių vertė, įskaitant kai kurias sveikatos apsaugos sritis, yra 5.8 mln. litų.

Viena sėkmingiausių bendradarbiavimo su Lietuva pavyzdžių, kaip tvirtino prezidento patarėjas R. Dužinskas, yra maisto kontrolės stiprinimo ir miškų purškimo nuo kenkėjų projektai. FAO parama yra daugiausia mokomoji-patariamoji, pvz. pesticidų naudojimo kontroliavime, įstatymų rengime bei įvairiose kitose srityse.

Seimo pirmininkas Gudijoje

Kaip praneša ELTA, Lietuvos seimo pirmininkas Č. Juršė-

nas rugpjūčio 24-25 d.d. lankėsi Gudijoje. Pokalbiuose su Gudijos parlamento vadovu išryškėjo, jog tarpvalstybiniai santykiai geri, tačiau dar didelę problemą sudaro nelegalių migrantų vyktimas į Lietuvą iš Gudijos. Dar nesant sutarties dėl jų grąžinimo, buvo prašyta į jos rengimą atkreipti didesnę dėmesį.

Taipgi tikimasi, kad Gudija netrukus prisijungs prie 1963 m. Vienos sutarties dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, kaip jau Lietuva yra padariusi. Prisijungimas sąlygoja Švedijos papildomų lėšų skyrimą Ignalinos atominės elektrinės saugumui stiprinti.

Lietuvos ambasadorius DB

Rugpjūčio 26 d. Lietuvos prezidentas Algirdas Brazauskas pasirašė nutarimą, paskiriantį savo patarėją užsienio politikos klausimais Justą Paleckį nauju Lietuvos ambasadoriumi Didžiojoje Britanijoje, skelbia ELTA. Šias pareigas iki š.m. sausio mėn. ėjo Raimundas Rakeckas, atleistas iš pareigų dėl to, kad kritikavo tuometinį ministrą pirmininką Adolfą Šleževičių už jo veiksmus bankų krizės metu.

Privatizuojama ELTA

Kaip rašo "Lietuvos aidas" (nr.160), Lietuvos seimas rugpjūčio 16 d. nutarė skubos tvarka priimti įstatymus, kuriais remiantis Lietuvos telegrafų agentūra ELTA taptų privačia įmone. Agentūros vadovas K. Jankauskas pateikė seimui "Lietuvos telegrafų agentūros ELTA nuomojamų patalpų ir valstybei priklausančių akcijų pardavimo" įstatymo projektą. Privatizuojant Eltą siekiama įgyvendinti Visuomenės informavimo priemonių įstatymą. ELTA turėtų tapti tautine naujienų agentūra, kurios savininkai būtų pagrindiniai krašto dienraščiai, žurnalai bei kiti leidiniai. 35% akcinės bendrovės ELTA akcijų liktų valstybės žinion, 20 – agentūros darbuotojams, o 45 – spaudos leidinių redakcijoms (viena redakcija galės nusipirkti iki 5% bendrovės akcijų). Iš viso jų bus parduota apie 20,000, vienos akcijos nominali kaina – 10 litų. (Nukelta į 2-tą psl.)

"Paspausk ranką visiems..."

Palydėtas amžinybėn bei pagerbtas Vilniaus arkikatedroje velionis poetas HENRIKAS NAGYS, jautriai ilgėjęsis savo gimtojo krašto bei jo žmonių, miręs Montrealyje

GENOVAITĖ GUSTAITĖ, Vilnius

"Gratulacija Henrikui Nagiui" – taip pavadino poetui skirtą savo eilėraščių Liudvikas Jakimavičius. Autorius perskaitė jį 1996 m. rugpjūčio 8 d. arkikatedroje, Šv. Kazimiero koplyčioje.

Čia rašytojų sąjungos (L. Jakimavičiaus) prašymu įvyko Kanadoje mirusio mūsų poeto H. Nagio pagerbimas: iškilmingos gedulinės Mišios, o po jų – religinės muzikos, poezijos vokalė. Prie šv. Kazimiero karsito, marmoru, sidabru, puikiom vešliom vasaros gėlėm išpuštoje koplyčioje, šalia karališko iškilmingumo, dvelkė santūrumas, kuklumas, išėjusio atminimas.

Dalyvių susirinko iš kultūrinio pasaulio – V. Kubilius, D. Kuolys, poetai – H. Čigirius, M. Martinaitis, K. Bradūnas su žmona, K. Platelis, literatūrologas V. Vanagas, V. Girdzijauskas, taip pat politinių sluoksnių – V. Landsbergis vyresnysis, V. V. Landsbergis jaunesnysis, iš Kauno – Vita Urbšytė, diplomato brolio dukra...

"Susirinkom pagerbti žymaus poeto Henriko Nagio" – pradeda monsinjoras, arkikatedros klebonas K. Vasiliauskas – "pagerbti ir čia, Šv. Kazimiero, karališko koplyčioje, pačio Lietuvos širdy. Linkėsim, kad Dievas būtų jam gailestingas". Iškelia vėlionies reikšmę. "Noriu ta proga prisipažinti: jaunystėje man labai patiko jo eilėraščiai. Vieną buvau išmokęs, nes jis išreiškė pagrindinius mano siekimus". Susikaupusioje koplyčios erdvėje plaukia tylus, nestiprus (lagerių palikimas...) monsinjoro balsas, atskleidamas poeto nupieštus vaizdus. Jis kviečia gyventi jo vertybėmis, nevertinamomis dabar, prašo melstis už mūsų tikėjimo brolį Henriką, Viešpaties pašauktą, prašo: "Leisk sugrįžti jo palaikams kuo greičiau į tėvynę. Šviesa, ramybė tesupa mūsų brangiųjų poetą".

Poetinio žodžio pusvalandį pradeda L. Jakimavičius, poetas, artimas B. ir H. Nagių bičiulis, viešėjęs jų šeimoje bene 90-aisiais. Paskaito ištrauką iš paskutinio H. Nagio laiško, rašyto jau liginėje, ne prie namų stalo. "Pirmiausia: tikrai be galo pasiilgau visų artimųjų žmonių. Čia gyvenau visus metus kaip koks nors trapistų vienuolis – mačiau gal tik kelis žmones. (...) Buvau nugrimzdęs į ilgą ir labai nelemą desperaciją (...) Juoda juoda, be jokios švieselės tunelio gale. Išsikoriau iš tos duobės pradėjęs versti R. M. Rilės eiles suktakties knygai. (Gal Poetas nė nežinojo, kad Lietuvoje likę jo pirmųjų R. M. Rilės vertimų rankraščiai dabar saugomi Vilniuje, Mažvydo bibliotekoje).

Tačiau dar kartą sakau: pasiilgau jūsų, Lietuvos, lietuviškai kalbančių žmonių ir lietuviškai čulbančių paukščių". Paskutinėmis laiško eilutėmis Poetas tarsi atsisveikina su visais. "Bet tu paspausk ranką visiems jauniems mano broliams (broliams H. Nagys vadino sau artimesnius), visoms jaunuoms mano seserims, poetams, žodyninkams, pasveikink Vilnių, Lietuvą ir visus, kurie myli ją labiau už duoną (...)"

L. Jakimavičius eilutes apibūdina kaip testamentą "tiems, kurie bent akimirkai buvo užklydę į atšiaurią H. Nagio poezijos žemę, ir tiems, kurie kada nors jį žingsnė".

Kalbėtojas taip pat atskleidė ir lietuviškai čulbančių paukščių prasmę – Poetas labai mylėjo paukščius; sakalas – nuolatinis jo poezijos įvaizdis. (Neatsitiktinai L. Jakimavičiaus atsisveikinimo žodis, išspausdintas 1996.VIII.9. "7 meno dienos", pavadintas "Dabar jau su paukščiais").

Pabaigoje L. Jakimavičius perskaito "Gratulaciją Henriku Nagiui" – neilga, bet taupiai perteikianti Poeto esmę, eilėraščių: "Nekalbėsim daugiau // apie tylų, mėlyną sniegą // samantom galvom lydekas // toli // Dainavos ežeruos // greitkelis // lekia Kanados klevynais // (...) Nekalbėsim daugiau // apie parčio sniegą // raudoną // Lietuvą // kur tau buvo nelemta gyvent (...)"

Prof. V. Kubilius pradeda taip pat nuo H. Nagio numylėtų paukščių – "poeto siela pakilo į mėlyną padangę kartu su jo apdainuotais sakalais". Pabrėžia didelę jo reikšmę mūsų poezijos raidoje – buvo pirmas tvirtai pasukęs į Vakarų kultūrą, išvaręs mūsų poezijoje Vakarų orientacijos vagą per R. M. Rilės, G. Traklio vertimus. Iškelia nenuotolimą nuo mūsų gyvenimo – niekuomet nebuvo užmirštas, palaidotas, išstumtas. Pasakoja, kaip dar vokiečių okupacijos metais jaunimas gaudė H. Nagio eiles, nusirašinėjo greta V. Mačernio, V. Mykaloičio-Putino. Jos pritrenkė juodo nerimo, išdidžios vienatvės vaizdais, įstabiai atitikusiais gyvenamąjį metą. Didelį poveikį darė išdidumo jėga, nenusienukusi prievartai. Sustoja prie Budapešto baladės, parašytos po 1956 m. Vengrų sukilimo – baladės Imre Nadziui:

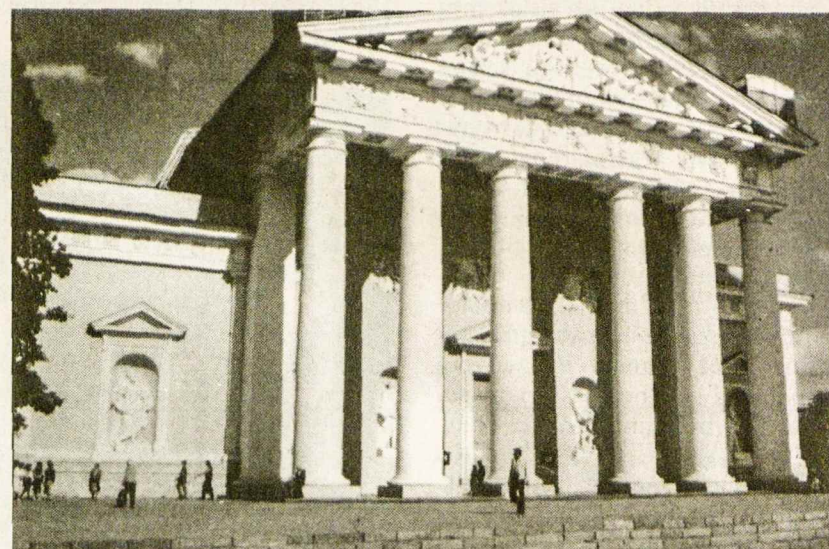
"Imre, ar tai tu stovėjai // (vienplaukis berniukas moksleiviu miline ir vaiko akim) // ant poeto paminklo pakopų tą ne-

prastą spalio vakarą // ir šaukė į mirtiną tylą virš neužmatomos jūros galvų // (...) Kelkite, vengrai, (...) Laikas atėjo! Dabar arba niekada! (...) Imre, ar tu rašei // (...) didžiulėm rėdėm sukukėjusį šauksmą – miršties pavergėjams! // Mano žemė gyva per amžius! // (...) Imre, ar tu parašei // siauroj popierinėj juostelėj // mums anuos nepamirštamus sakinius // (...) iš anos paskutinės, baisios, nemirtingos nakties? // "Dieve, išgelbėk Vengriją. // Dieve, išgelbėk mūsų sielas. // Sudiev, draugai..."

Iš tikrųjų H. Nagys parašė mums anuos nepamirštamus sakinius, čia skaitytus, nusirašinėtus per naktis. Jis pasakė tai, ko mes tuomet negalėjome pasakyti. Apskritai, savo kūryba ten, išėjimoje, jis, kaip ir kiti išsuaugojo poezijos garbė – neteko prievartauti savęs, lietuvių kalbos žodžio. Pati didžioji jo misija buvo ir liko poezija, joje išlaikė vientisumą, išliko vyriškas, išdidus. (Beje, H. Nagio eilėms Vilniuje anuomet atliepė užrašas didelėm rėdėm ant universiteto vartų sienos ir Sarbievijaus kiema: "Tegyvuoja vengrų revoliucija," o per Vėlines – studentų demonstracija Rasų kapinėse.

Vienu ritmu širdys plakė ten, Montrealyje, ir čia Vilniuje... Tai patvirtina ir S. Geda: "Mano kartos žmonėms jo eilių atradimas prieš gerus 25 metus prilygo šv. Evangelijos atradimui. 'Mėlyno sniego' melodijos veikė mus mistiškai ir magiškai, teikė jėgų gyventi ir kurti, o svarbiausia – žadino viltį, kad bet kokia nelaisvė ir pavergimas nėra amžini."

Man sunku kalbėti apie Henriką, kuris buvo artimas draugas – pradėjo K. Bradūnas. Henrikas buvo sąžiningiausias, ištikimiausias iš žemininkų, ir jo netekimą man sunku apsaityti. (Nukelta į 2-rą psl.)

Vilniaus arkikatedra-bazilika, kurioje buvo atnašaujamos gedulinės Mišios už a.a. Henriką Nagį. Nuotr. K. Baliūnaitis

Šiame numeryje

Valdžia ir valdomieji

Negerovių ženklai turėtų skatinti labiau rūpintis valdžia "Paspausk ranką visiems..."

Poetas H. Nagys pasakė tai, ko mes tada negalėjome pasakyti

Amerikos diplomatas apie baltiečius

Daug kalbama apie gerus baltiečių santykius su kaimynais

Misijonieriški renginiai sutraukė tūkstančius

Valstybinė radio stotis visus renginius skelbė nemokamai

Kazokų likimas vokiečių kariuomenėje

Tito partizanų blokados buvo pralaužtos ir pasiekti britai

Profesorius Dovydaičio žūtis

Nebuvo jis pamirštas, o tik "pataupytas" didžiajam trėmimui

Vienuolė, išvengusi Sibiro

Seselės Viktorijos amžius ir vienuolynų įžadų metines minint

Kova dėl lietuviškų pamaldų Seimuose

Lietuviai neatsisakė savo reikalavimų, siuntė laiškus kurijai

Mažvydas ir pirmoji lietuviška knyga I

Manoma, kad pirmieji lietuviškai rašyti pradėjo pranciškonai

TEVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario L5C 1T3, Canada.
Tel. 905-275-4672. FAX 905-275-1336.

Canada Post Canadian Publications Mail Sales Product Agreement nr.1001760
LEIDĖJAS: Kanados lietuvių katalikų kultūros draugija "Žiburiai"
REDAGUOJA: kun. dr. Pr. Gaida, Vyt. Kastytis, R. Sakalaitė-Jonaitienė,
Č. Senkevičius, G. Gaizutienė. Metinė prenumerata – \$40, pusmetinė – \$20,
remėjo – \$50, garbės – \$60 (Amerikoj – JAV dol.) oro paštu – \$115. Paveiniai
nr. – 1 doleris. Adresų keitimo reikalu kreiptis į "TŽ" administraciją.
Skelbimai ruošiamam nr. priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį
redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra. Bendra-
darbių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

Tėviškės žiburiai (The Lights of Homeland, USPS 740-550)
is published weekly, except 1st a. 2nd week in August and 4th week in
December by Lithuanian Canadian R.C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc.,
2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Phone: 905-275-4672.
U.S. office of publication, Lewiston, NY 14092. Membership fee: regular
\$40.00, supporter \$50.00, honorary \$60.00 per year. PERIODICALS Postage
paid at Lewiston, NY. US POSTMASTER: send address changes to: "Tėviškės
žiburiai", P. O. Box 1195 Lewiston, NY 14092. CANADA POST: send
address changes to 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario L5C 1T3.
Printed in Canada. ISSN 0040-4063

Vokiečiai remia Lietuvą

KAZYS BARONAS, Vokietija

Bičiuliai savo laiškuose visuomet džiaugiasi, kad gyvenu "senutėje" Europoje. Girdi, parašai apie sportą, gerokai pasikeitusį tenyktį gyvenimą. Mat jie vis dar mato stovyklinį gyvenimą, griuvėsius, spūstį geležinkelio vagonuose, mainų prekybą ir už 1 dol. ... gaunamus 400 markių (šiandien gautų tik 1 markę 48 pf!).

Idomus miestas

Jau prabėgo 17 m. nuo persikėlimo iš Kanados į Vokietiją. Gyvenu Viernheime, 76 km. į pietus nuo Frankfurto, 30 km. nuo garsiojo Heidelbergo ir 10 km. iki Vasario 16-tosios gimnazijos. Tai Hessenso kraštas, kurio sostinė yra Wiesbaden'as. Joje yra parlamentas ir visa kita krašto vyriausybė. Viernheimas 1994 m. turėjo 31,493 gyventojus (1940 m. – 12,778). Mieste yra keturios katalikų parapijos, trys evangelikų, pakankamas sektantų (Jehovos, baptistų) skaičius, dvi gimnazijos (apie 2,600 mokinių), penkios mokyklos, vaikų darželiai, uždaras žiemas ir atviras vasaros baseinas, dvi puikios sporto aikštės, teniso aikštė, uždara čiuožykla, daugiau kaip 40 įvairių specialybių gydytojų, apie 10000 automobilių, gal šimtinė alūdžių, 120 lovų ligoninė ir prieš ją senelių namai.

Užuomina virsta pagalba

Mano šeimos gydytojo raštinė yra taip pat ligoninėje (jis yra jos vedėjas), tad aplankius jį, dažnai pasikalbam apie Kanadą ir Lietuvą, mano matytus kraštus. Gydytojas yra didelis kelsonių mėgėjas. Viena kartą, atvykęs pas jį sveikatos patikrinti, pamačiau griaujamus senelių namus, nes šalia stovėjo beveik jau užbaigtas naujas pastatas, turbūt viduje su visais moderniais įrengimais. Prasitariau gydytojui, kad gerai būtų iš seno pastato vidaus įrengimus paskirti kokiame nors nuo karo nukentėjusiam kraštui, o gal net ir Lietuvai? Netikėjau, kad ši mano užuomina bus reikšminga. O įvyko kaip pasvajojau.

Siuntos į Lietuvą

Birželio mėn. pabaigoje keturi sunkvežimiai išvažiavo į Lietuvos sostinę, paskiriant senuosius įrengimus M. K. Čiurlionio vardo mokyklai ir psichiatriinei ligoninei. Beveik aštuonias savaites dirbta prie vonių, šildymo krosnių (radiatorių), virtuvės įrengimų, pakraunant stalus, kėdes, lovas ir kt. įrenginius į didelius sunkvežimius ilgai kelienei per Vokietiją, Lenkiją į Lietuvą. Lovos, vonijos buvo atiduotos ligoninei, visos kitas turtas – stalai, kėdės, radiatoriai ir t.t. – skirti mokyklai. Bendras turtas siekia apie 250 000 kan. dol.

Miestelio dienraštis gan ilgą straipsniu aprašė senelių namų turto siuntą į Lietuvą, kartu pažymėdamas, kad teko nugalėti daugelį biurokratinių kliūčių. Tačiau jos buvo įveiktos, o bendradarbiavimas su Vilniū bus tęsiamas. Taipgi šiaurės Vokietijos miestai ir miesteliai remia Lietuvą. Jų dovanų daugiausia tenka Žemaitijai arba Klaipėdos kraštui.

K. Donelaitis nepamirštamas

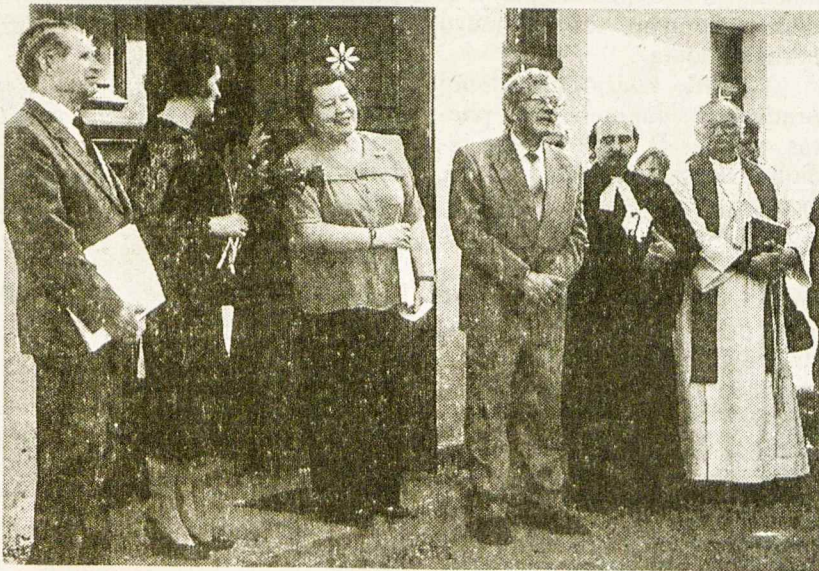
Rytprūsių vokiečių savaitraštis "Das Ostpreussenblatt" birželio 26 d. išspausdino savo bendradarbio platų straipsnį apie Tolminkiemį bei poetą K.

Donelaitį. Autorius pažymėjo, kad prieš 25 metus Lietuvos mokslininkai atvyko į Tolminkiemį, kuriam gyveno ir parašė veikalą "Metai" K. Donelaitis. Tik lietuvių mokslininkų dėka buvo atnaujinta šventovė ir apsaugota klebonija nuo nugriovimo. Autorius dalyvavo šventovės-muziejaus atidaryme, dalyvaujant Donelaičio draugijos pirm. arch. dr. Kitkauskui iš Vilniaus, svečiams iš Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, prof. V. Landsbergiui ir kt. aukštesiems pareigūnams. Kalbas pasakė Lietuvos švietimo ministeris P. Domarkas, Vilniaus meno muziejaus direktorius R. Budrys ir rusė Elena Pelkina – Karaliaučiaus muziejaus vedėja pažymėdama, kad lietuvių atstatytas Tolminkiemis bus rusų kultūrinių įstaigų žinioje. Šventovę ir muziejų pašventino ev. vysk. Jonas Kalvanas. Autorius tiki, kad Tolminkiemio vietovė taps stipriu ryšiu tarp lietuvių, vokiečių ir rusų. Jis taip pat kalbėjo Gumbinės apskr. gyventojų vardu, nes K. Donelaičio gimtinė Lazdynėliai (vok. Lasdinehlen) tuo metu priklausė Gumbinei.

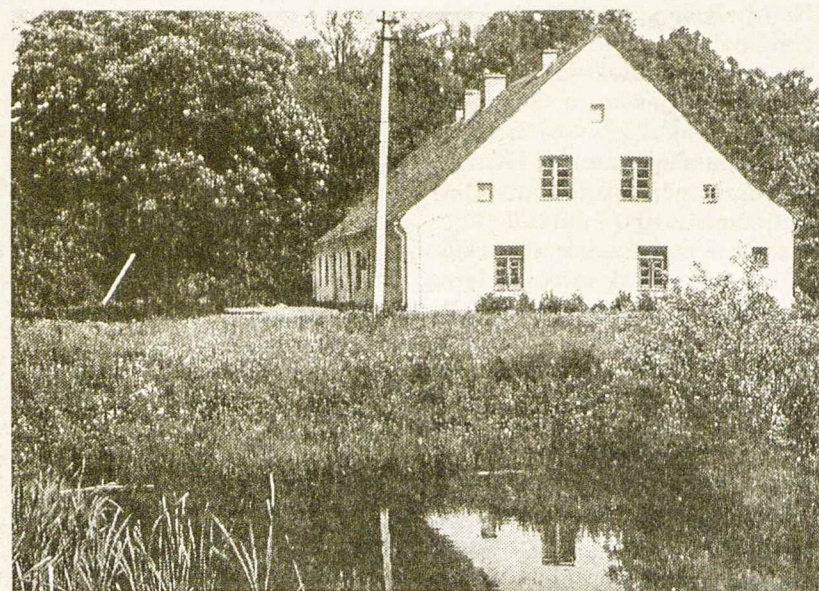
Durys neuždarytos

Tas pats dienraštis politiniame psl. rugpjūčio 1 d. išspausdino straipsnį apie ŠAS (NATO) plėtotę Rytų Europoje, užbaigiant jį tokiais sakiniais: "Jei ŠAS (NATO) išskirs pvz. Baltijos valstybes, nuo dauguma Europos diplomatų tiki, spaudimas Europos sąjungai bus didesnis, siekiant jas priimti anksčiau".

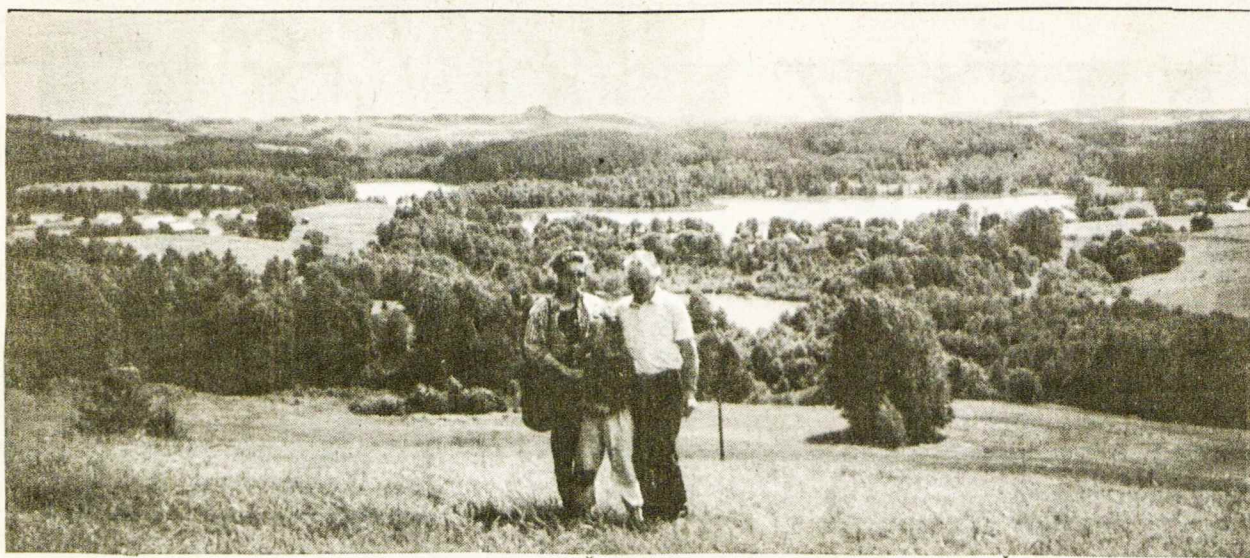
Tame pačiame dienraštyje rugpjūčio 8 d. Flora Lewis rašė, kad Rusijos užs. reik. min. J. Primakov'as nėra priešingas įjungimui į ŠAS (NATO) kai kurių Rytų Europos valstybių, tačiau su viena sąlyga, kad Baltijos valstybės būtų išjungtos.

Atstatytos Tolminkiemio klebonijos atidarymo bei šventinio iškilmės kalba Karaliaučiaus krašto valdžios atstovė dr. E. PENKINA. Toliau – evangelikų vyskupas J. KALVANAS ir katalikų kunigas

Lietuvių rašytojo KRISTIJONO DONELAIČIO gyvenvietėje Tolminkiemyje (Karaliaučiaus krašte) atstatyta buvusi evangelikų parapijos klebonija

1996 m. vasarą Suvalkų trikampio srityje prie Šiurpilų vietovės KASTANTAS PEČIULIS su dukra ir vaikuite

Amerikos diplomatas apie baltiečius

JAMES FRANKLIN COLLINS, JAV ambasadorius buvusios Sovietų Sąjungos respublikoms, neseniai lankėsi Baltijos valstybių sostinėse. 1990-1993 metais jis dirbo JAV ambasadoje Maskvoje. Rygoje su juo kalbėjosi GEORGE SHABAD iš "The Baltic News Service" (BNS). Pokalbį išspausdino "The Baltic Times" 1996. VIII. 1-7 laidoje

– Jūsų titulas *Ambasador-at-large for the "Newly Independent States"*. Ar ir Baltijos valstybės įeina į tą skaičių? Ar Estiją, Latviją ir Lietuvą laikote buvusiais Sovietų Sąjungos ar Rytų Europos kraštais?

– Naujai nepriklausomomis valstybėmis vadiname 12 buvusių sovietinių respublikų. Baltijos valstybės į tą skaičių neįeina, nes Amerika niekada nepripažino šių kraštų įjungimo į Sovietų Sąjungą. Aš atvykau čia reziduojančių Amerikos ambasadorių kviečiamas susipažinti su šių kraštų vyriausybės santykiais su man patikėtais kraštais ir pasidalinti mintimis tolimesniam bendravimui. Tai normali politinė konsultacija. Anksčiau aš niekada neturėjau progos lankytis baltiečių kraštuose, tad ambasadorių kvietimu mielai pasinaudojau.

– Rusijos žiniasklaida pranešė, kad Minske Jūs sakėte: ŠAS nuarė nelaukiant atominių ginklų Rytų Europos kraštuose, net jei tie kraštai taps ŠAS nariais. Ar teisingai pranešta?

– Apgailestauju, bet tie pranešimai netikslūs. Spaudos atstovams Minske sakiau, kad ŠAS peržiūrėjo atominių ginklų išdėstymą Europoje ir priėjo išvadą, kad žemyno saugumui užtikrinti šioje srityje nieko nereikės, net jei į ŠAS bus priimtos naujos valstybės. Spauda padarė savo išvadą, iškreipdama

Toliau ji rašė, kad dar nickas neskuba priimti Baltijos valstybių į ŠAS, tačiau ta pati ŠAS pareiškė, kad jokia valstybė negali būti išjungta. Latvijos min. pirm. pasakęs, kad mes kleboname duris, kurios nėra uždarytos.

Amerikos diplomatas James Franklin Collins. Nuotrauka – rygiškės "Dienos"

mano žodžius.

– Ar yra Amerikos-Rusijos tarpusavio santykiuose dalykų, kurie priklauso nuo rusų-baltiečių santykių ir Rusijos politikos Baltijos valstybėse?

– Baltijos valstybių klausimais mes kalbamės su Rusija nuo pat tų kraštų nepriklausomybės atstatymo. Svarbiausias tikslas pradžioje buvo Raudonosios armijos išvedimas. Mes laikėmės principo: baltiečiai turi pilną teisę apsispręsti, ar ir toliau laikyti rusų dalinius, ar ne. Baltiečiams nusprendus, kad jie rusų karių nenori, mes juos palaikėme. Aš manau, mes visi esam patenkinti ir džiaugiamės, kad rusų įgulos išėjo tvarkingai, ir tas laikotarpis jau pamirštas. Mes ir toliau palaikome gerus santykius su baltiečiais, siekdami, kad tie kraštai taptų tikrais Europos tautų šeimos nariais, ir kalbam apie jų santykius su visais kaimynais, įskaitant ir Rusiją. Mes kalbamės apie Europos jungimo procesą ir saugumo sistemų Europoje įgyvendinimą. Šitie planai liečia ir Rusiją bei nepriklausomybę sandraugos kraštus, nes ir jie dalyvauja tų naujų sistemų kūrime. Dėl to Amerikai labai rūpi, kad baltiečiai palaikytų taikius ir normalius santykius su kaimynais, įskaitant ir Rusiją. Mes tikime, kad tai ne mažesnės svarbos veiksnys viso regiono pastovumui, kaip ir Baltijos valstybių įjungimas Europon. Kai aš klausiau Rusijos atstovus, ko jie iš baltiečių laukia normalių santykių srityje, jie nurodė tas pačias baltiečiams žinomas problemas. Bet mes pabrėžiam, kad baltiečiai gali laisvai pasirinkti draugus ir būdus santykiuodami su kaimynais. Amerika būtų labai nepatenkinta, jei baltiečiai būtų kaip nors verčiami atsisakyti tos pasirinkimo teisės, ar jei kas bandytų varžyti jų laisvę.

– Kokią įtaką naujieji politiniai pasikeitimai Rusijoje gali turėti rusų-baltiečių santykiams?

– Kol kas per anksti pasakyti, ar politika keisis, ar liks ta pati. Viena yra aišku, kad Amerikos-Rusijos santykių darbotvarkėje pirmąją Europos saugumo sistemos sukūrimas. Rusams rūpi ŠAS išplėtimas, ir mes juos skatinam dalyvauti jiems svarbiose diskusijose. Kiek tai liečia Baltijos valstybes, rusai turėtų aiškiai pasisakyti, kokie yra jų interesai bei rūpesčiai šiuo reikalu, nes Amerika nepritaris ŠAS plėtimui, jei tai sumažins kitų kraštų saugumą.

– Ar matote pasikeitimų rusų politikoje ŠAS plėtimo srityje?

– Mes tikime, kad po šitų rinkimų bus lengviau svarstyti ŠAS problemas. Pastarųjų kelių mėnesių laikotarpyje įvyko keltas svarbių pasikeitimų santykiuose su Rusija. Svarbiausias buvo Rusijos įsijungimas į tarptautines pastangas Bosnijoje. Mes tikimės, kad po šios patirties galėsim toliau plėtoti santykius tarp Rusijos ir ŠAS.

– Kokias problemas kėlė lietuvių ir latvių pareigūnai Jūsų pasitarimuose Vilniuje ir Rygoje?

– Lietuvoje aš radau pasitenkinimą, kad santykiai su Rusija plėtojasi normaliai, vyksta produktyvus abipusis dialogas ir pasiekta nemažai patenkinamų sprendimų. Dar yra neišspręstų klausimų, bet nėra politinės reikšmės santykius temdančių problemų. Daug problemų jau išspręsta, pavyzdžiui, karinis tranzitas į Rusijos Karaliaučiaus sritį. Rygoje iškilusios problemos liečia valstybės sienų nustatymą, verslą ir tranzitą. Ir, žinoma, rusakalbių problema, kurią Latvijos vyriausybė laiko vidaus reikalu, bet Rusija nuolat skundžiasi. Aš latviams sakiau: mes suprantam jų nusistatymą ir sutinkam, kad tai jų vidaus reikalas, tačiau mes rusakalbių klausimu remiam demokratinius principus, priimtinius visiems Latvijos piliečiams daugiakultūroje valstybėje. Mes nepriimam ir daugelio iš Rusijos ateinančių skundų apie sistemingus žmogaus teisių pažeidimus.

– Ar Amerikai nekelia rūpesčio didelės Rusijos karinės pajėgos Karaliaučiaus srityje?

– Tik ryšium su kariniais daliniais pasienio zonos mes svarstėm rusų karinių dalinių buvimą šioje srityje. Rusų dalinių apimtį niekas neprašo. CFE nustatytą ribų, ir mes neturim jokių komentarų šiuo reikalu.

Vytautas P. Zubas

PADĖKA

A+A

KOTRYNAI LUKOŠIENEI,

mano žmonai, mirus 1996 m. birželio 29 d.,

nuoširdžiai dėkoju visiems, kurie dalyvavo laidotuvėse. Ačiū už gėles, užuojautas man ir mano dukrai Stefanijai.

Ypatingai dėkoju broliui Raimundui ir šeimai, padėjusiems man sunkiomis netekties valandomis. Ačiū karsto nešėjams ir visiems, prisidėjusiems ir padėjusiems.

Ričardas ir Stefanija Lukošiai

“Paspausk ranką...”

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Jis apžvelgia svarbią H. Nagio kūrybos pusę – religinę tematiką, kurios paviršutinis žvilgsnis nedaug tepastebės. Kalbėtojas pabrėžia didelį H. Nagio poezijos artimumą religinei temai giluminiu suvokimu. Antai brolio įvaizdis. Juk tai giliausias artimo meilės suvokimo atspindys. Arba "Didžioji naktis", išspausdinta dar 1939 m. "Naujojoje Romuvoje", atkreipusi visų dėmesį į neabejotiną poeziją, nors nemažonišką, kitokią. "Kai jis pravėrė pirmą kartą kūdikio akis – // dangus su žvaigždėmis jose paskendo... // Ir Jis žiūrėjo // (...) Tokia didžiulė buvo ta naktis! // Bet Vaiko akys buvo dar didesnės: // ir tokios naktys – kaip žuvis gelmėn – jose paslėsta".

K. Bradūnas pamini dar kitus eilėraščius – "Stebuklas", "Credo", 1987 m. Lietuvos krikšto jubiliejui parašytos kantatos "Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva" žodžius (muzika A. Stankevičiaus). Baigdamas apibendrina: religinis mąstymas jo raštuose atsekamas nuo pat pradžios iki pat vėlyvosios kūrybos. "Visa Tavo – Tu davai ir

atimt gali".

Valanda, skirta Henrikuui Nagiui, pasibaigė. Karališkoje koplyčioje, anot Monsinjoro, pačioje Lietuvos širdy, nuaidi "Salve Regina" posmai.

Apie Henriko Nagio mirtį rašė taip pat mūsų spauda, skelbė radijas. Be minėto L. Jakimavičiaus straipsnio (dabar jau su paukščiais – "7 meno dienos", 1996.VIII.9), žr. K. Platelio (Tebūna džiaugsmingi ir šviesūs jo prisikėlimai – "Literatūra ir menas", 1996.VIII.10), S. Parulskio (Keletas žodžių poetui Henrikuui Nagiui – "Lietuvos rytas", Mūsų malūnas, 1996.VIII.9). Trumpus pranešimus su nuotrauka įdėjo "Diena" (Mirė išeivijos poetas Henrikas Nagys, 1996.VIII.6), "Lietuvos aidas" (Mirė poetas Henrikas Nagys – 1996.VIII.6), kiti dienraščiai. "Metų" žurnalui straipsnį atidavė V. Bložė. Gražiai, prasmingai vėlionį paminėjo Lietuvos radijas "Literatūros akiračių" valandėlėje (1996.VIII.11 d., red. V. Strazdelis), kurioje trumpą informaciją sujungė su įrašu, padarytu Menininkų rūmuose per pirmąjį H. Nagio apsilankymą Lietuvoje (1991).

Savaitė Lietuvoje

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Užbaigė taikos misiją

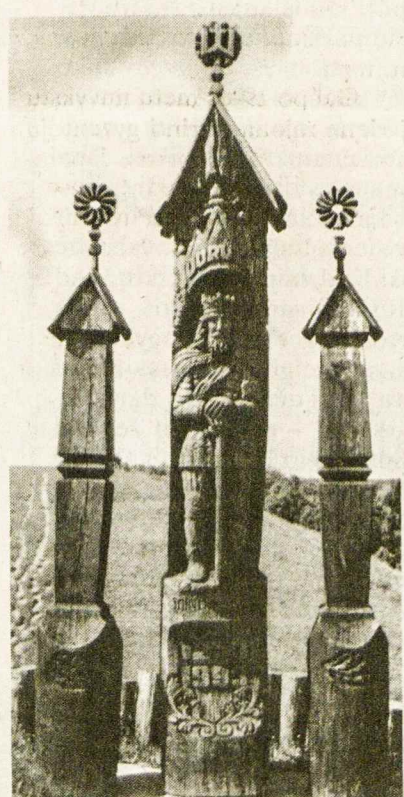
Kaip praneša BNS, Lietuvos karių būrys LITPLA-4, kuris priklausė Lietuvos batalionui Bosnijoje, išvyko iš šio krašto rugpjūčio 22 d., ten atlikęs pusės metų taikos įvedimo misiją. Lietuva pasiūlė siųsti karius į Bosniją po Deitono taikos sutarties, ŠAS (NATO) kvietimu norinčioms valstybėms prisidėti. Misiją sudarė Šiaurės kraštų brigada, prie kurios prisidėjo Norvegijos, Švedijos, Lenkijos, Latvijos ir Estijos kariai, vado-

Užsienio investicijos

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, vienam Lietuvos gyventojui tenka 95 JAV dol. užsienio investicijų, skelbia ELTA. Tiesioginės užsienio investicijos sudaro 1.4 bilijono litų arba 352 milijonus JAV dol., tačiau dėl užsienio kilmės kapitalo investavimo į anketas atsakė tik 87% bendrų su užsieniu bei užsienio kapitalo įmonių. Daugiausia investicijų įneša Vokietija (273 mln. litų). Antroje vietoje yra JAV, su 241 mln. litų investicijomis, trečia – Didžioji Britanija su 162 mln. litų. Švedija investuoja 120 mln. litų, Rusija – 92 mln. Daugiausia investuota į didmeninę ir mažmeninę prekybą (413 mln. litų), maisto prekių ir gėrimų gamybą (162 mln. litų), finansinių tarpininkavimą (95 mln. litų), tabako produktų gamybą (84 mln. litų) ir tekstilės pramonę (73 mln. litų).

Populiariausi politikai

ELTA skelbia, kad rugpjūčio pradžioje surengtoje apklausoje dėl populiariausių Lietuvos politikų, 46% apklaustųjų pasisakė už Centro sąjungos pirmininką Romualdą Ozolą. Seimo pirmininko pavaduotojas gavo 45% "balsų". Trečioje vietoje buvo Valdas Adamkus, gavęs 44%, ketvirtoje – Lietuvos prezidentas Algirdas Brazauskas, už kurį pasisakė 39% apklaustųjų. Opozicijos vadovas Vyt. Landsbergis – šeštoje su 31%. RSJ

Vorutos piliakalnis Šeimyniškėliuose. J. Tvardausko skulptūra "Karalius Mindaugas"

Nuotr. K. Baliūnaitės

A+A

ONAI KARALIŪNIENEI

mirus,

jos vyrui JONUI bei artimiesiems reikiame nuoširdžią užuojautą –

N. A. Anka ir šeima
A. K. Rašymai ir šeima

PADĖKA

A+A

AUGUSTINUI SENKUI

mirus Toronte, 1996 m. liepos 17 d.,

nuoširdžiai dėkoju Pranciškonų kunigams už maldas laidotuvių namuose, bažnyčioje ir prie kapo, D. Radkinei už giedojimą ir vargonavimą per Mišias, karsto nešėjams, draugams bei pažįstamiems už asmeniškai pareikštas užuojautas ir užprašytas Mišias bei gėles.

Dėkoju V. Birštonui už paruoštus laidotuvių pietus, ponioms už pyragus ir visiems, dalyvavusiems kapinėse. Dėkoju asmeniškai Justinui ir Ernei Šimkams už globą ir nuoširdžią pagalbą.

Liūdinti duktė –

Regina Kačerauskienė

IŠ GYDYTOJO UŽRAŠŲ

Sibirinius vagonus palydint

LEONARDAS POVILIŪNAS,
Vilnius

Pabundu anksti. Gyvenu medinio namo "salkoje". Išeinu į balkoną. Skaisti saulė žada gražią dieną. Iš vakaro pasiruošiu važiuoti namo pas tėvus, nes egzaminai jau pasibaigė. Baigiau pirmą kursą.

Tada iš K. į J. važiuodavau "didžiųjų traukinių", o nuo J. "siaurukų" iki U. Išlipęs J. geležinkelio stoty einu per bėgius, kad išsėčiau į "siauruką". Stoty garsiakalbis perduoda rusiškas dainas, rusų choras ir solistai dainuoja "Široka strana maja rodnaia". Diena graži, saulė jau iškilus savo aukščiausiam taške. Karšta. Tvanku. J. stoty pilna vagonų, o prie jų pilna kareivių. Dar vakar mano šeimininkė sakė parduotuvėje girdėjusi, kad naktį bus tremimai.

Matyt, tuose prekinuose, vielm apnarpliotuose vagonuose vežami žmonės, nes kareiviai palei vagonus eiti neleidžia. Pasišalinu nuo vagonų į taką, o čia žiūriu ir savo akim netikiu: prieš mane su kibirieliu rankoje eina mano vaikystės draugė, buvusi bendraklasė Elytė M. Ji prieš 4 metus iškėčio už statybos techniko. Tada apskrities mieste ji visi vadino inžinieriumi.

Tai aukštas petingas vyras, gal aštuoniolika metų už Elytę vyresnis. Jis tada buvo šaulių būrio vadas ir kariškoje uniformoje atrodė įspūdingai. Kai "inžinierius" išnuomojo kambarį M. name, Elytei buvo 15. Mes su ja tais metais baigėm progimnaziją (t.y. 4 gimnazijos klases, kurios atitinka dabartinį 8-ųjų klasių Lietuvos lygį). Elytės tėvas buvo nedidelio privataus banko direktorius. Jie dar paveldėjo nemažą (rodos 60 ha) ūkį.

Elytės gyvenimo sąlygos buvo geros, tačiau ji augo pablyškus, laibutė. Aš su Elyte mokiausi lygiagrečioje klasėje (ji – mergaičių klasėje).

Garvežiai ūkautja. Kareiviai rusiškai šūkautja, o prieš mane takelyje Elytė. Jos šviesūs plaukai išsidraikę, veidas pablyškęs, akys mėlynos kaip dangus, bet apsišlausios, liūdnos, ašarotos. Ji staiga sustoja.

– Iš kur tu čia? – klausiu nustebe, jokių būdų netikėdamas jos čia pamatyti. Vasarą ji su šeim paprastai atostogauja ūkyje.

– Mus suėmė ir veža į Sibirą. Mes – tremtiniai. Mama, tėvukas, Jonas ir Mažylis vagonė. Visą naktį mes nieko negėrėm, kamuoja troškulys. Vagone labai karšta. Mažylis be perstojo verkia. Mane išleido atnešti Mažyliui vandens.

– Pakliuvo žmoniškas kareivis, kad išleido, – nustembu.

– Už žiedą.

Ji pasilenkia prie pompas, paspaudžia jos rankeną, bet vanduo nebėga. Matau ant jos rankos žiedo vietą. Perimu iš jos pompas rankeną, pumpuoju, kol iš pompas pradeda bėgti vanduo. Ji susvyruoja ir atsiremia į mano petį.

– Tau bloga? – klausiu.

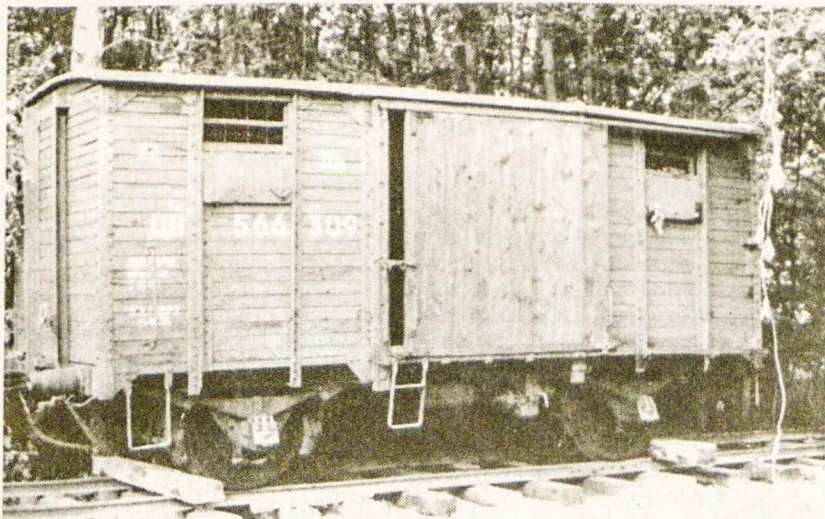
– Tai dėl susinervinimo. Mus naktį išvarė iš patalo ir keilionei susitvarkyti davė 20 minučių. Nusigandę mes nieko nepasiėmėm.

– Dabar proga negrįžti į vagoną, – sakau aš.

– Kaip? Kur dėtis? O kaip jie? – Elytė žiūri į mane ašarotom akim.

Kur jai bėgti ir aš nežinau.

– Ką nors sugalvosim, – sakau.

Tautotyros muziejuje, Rumšiškės, tremtinių jurta – vienas iš daugelio vagonų, kuriais buvo tremiami lietuviai į Sibirą. Nuotr. K. Baliūnaitės

– Ne. Ne. Negaliu. Ten Mažylis, mama, tėtis, Jonas.

– Kaip gi Mažylis be manęs? Ji visa sudreba, net pasipurto.

– Paimk! – Duodu jai į ranką keletą rublių, kurie man liko nupirkus bilietą.

– Mes pinigų dar turim. Vienintelį turtą, kurį mes sugebėjome su savim pasiimti, tai šiek tiek pinigų. Dar jų neatėmė, bet, sako, kai atvyksim į V. per kratą atims.

– Taigi nereikia. Tu mano gerasis berniuk, – sako Elytė, paimdama iš mano rankų perpildytą vandens kibiriuką. Iš jos akių teka ašaros. Ji apkabina mane ir pirmą kartą per mūsų draugystę mane pabučiuoja į žandą.

– Te Dievas tau padeda. Gal daugiau nebeprasimatysime.

Ji pasisuka ir rishia bėga takeliu tolyn. Jos žingsniai lengvi, ji tokia liekna ir jaunutė. Jos plaukai draikosi. Pradžioje jos pilka suknėlė skiriasi nuo aplinkos, bet kai ji pribėga prie vagonų, pilka spalva susilieja su vagonais. Saulė akinanti, ir aš ją pametu tame vagonų pilkume. Garsiakalbis ir toliau transliuoja rusiškas dainas, ūkautja garvežiai, šūkautja kareiviai. Aš dar lyg apsvaigęs. Ūmai mano protas prašviesėja ir aš suprantu, kad sugrįžęs namo aš niekad daugiau nesutiksiu Elytės. Mano mintyse išskyla filmuose matyta Šiaurė, kur pilki, lediniai krantai, kur nėra medžių, nei krūmų, nei namų, nei žmonių, tik pūgos, sniegynai, šalčiai. Iš ten retai kas grįžta.

Po keliolikos minučių leidamas dūmus sušvilpia garvežys. Sujuda, sudunda belangiai, prekiniai vagonai. Jie pamažu juda tolyn, tolyn, o juose tūkstančiai suvargusių, troškulio kamuojamų žmonių. Niekas jų nepalydi, niekas jiems nemojuoja. Jie važiuoja į šaltį, badą, vargą ir mirtį.

Gal po 19-os metų nuvyktu į vieną rajoną tikrinti gyventojų sveikatą. Poliklinikos laukiamajame sutinku moterį, kurios bruožai tie patys, kaip Elytės motinos. Ji labai pražiliusi, veidas susiraukšlėjęs, bet pati išlikus laiba, judri.

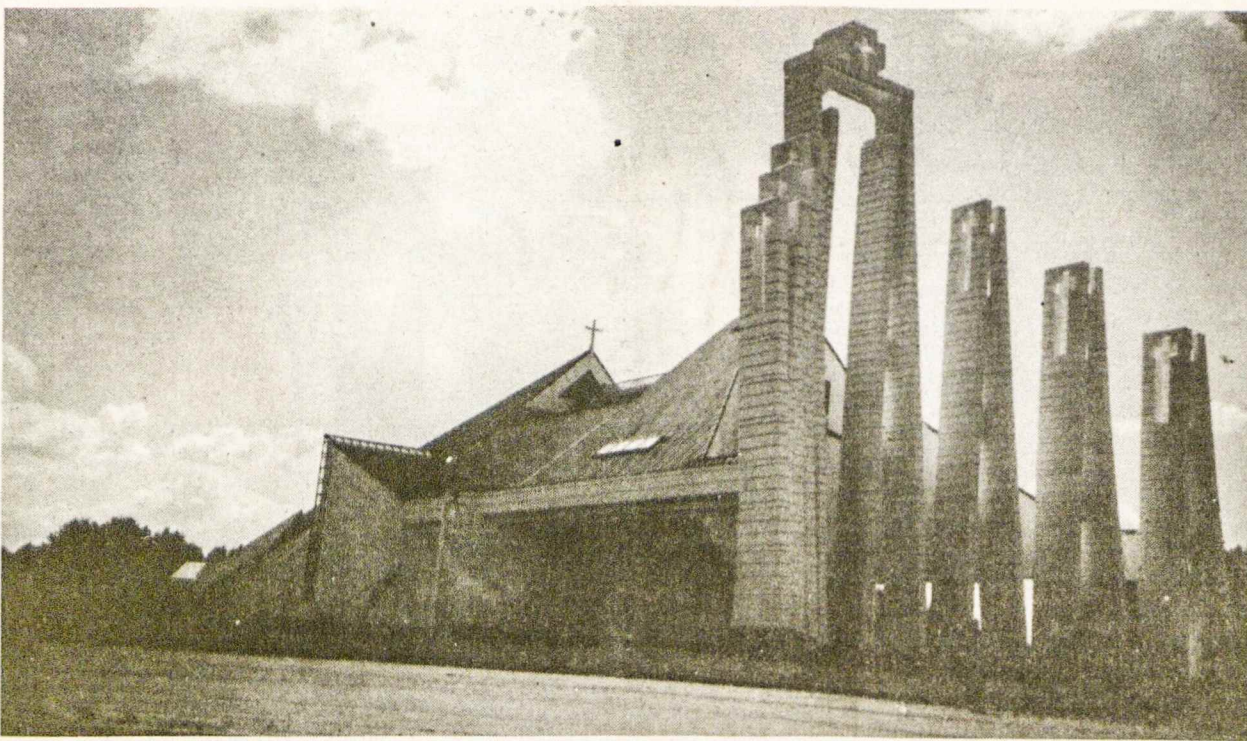
– O koks malonus netikėtumas, koks malonus susitikimas, – sutinka ji mane nudžiugus. – Sakoma, kad kaimynai, tai daugiau nei giminės, todėl ir man malonu ir įdomu matyti ponią M. Pasisakau, ko aš čia atvykau. Šį tą papasakojau apie savo tėvus.

– O mūsų šeimą lydėjo tik nelaimės. Po išvežimo Mažylis neilgai gyveno – po dviejų mėnesių mirė. Tuoj po to iš sielvarto ir nevilties mirė Elytė. Ji dažnai prisimindavo tave... Po metų mirė nuo šeimos atskirtas mano vyras. Net nežinau kur jo kapas. Joną nutrėmė į Magadaną.

Į Lietuvą grįžau po 18-os metų. U. mieste neleidė apsigyventi. Ten namai nusavinti. Juose gyvena nepažįstami žmonės, todėl čia rajone nusipirkau "salkutę", gaunu pensiją, išmokau siūti. Dabar aš siuvėja. Turiu klientų ir gyvenu. Truputį persiūdžiau, tai atėjau, kad gydytojai išrašytų vaistų. Iš mūsų šeimos išlikau gyva tik aš viena, net ir žentas mirė nuo skrandžio vėžio.

Po to daugiau nemačiau Elytės motinos. Dabar ir ji tikriausiai mirus, nes jau turėtų per 100 metų.

Taip baigėsi vienos man žinomos šeimos istorija.

Kaišiadorių vyskupijos Kankinių karalienės šventovė Elektrėnuose, pašventinta 1996 m. liepos 28 dieną

Nuotr. J. Staškaus

Misijonieriški renginiai sutraukė tūkstančius

Sąjūdis "Gyvieji akmenys" Kaune surengė iškilmę sporto halėje, kur dalyvavo 6000 asmenų

VINCAS KOLYČIUS, Toronto

"Jėzus gyvas" – tokia buvo katalikų bendruomenės "Gyvieji akmenys" 1996 m. rugpjūčio 1-4 d.d. Kaune organizuotos konferencijos tema. Konferencijon buvo pakviestas kun. Emiliano Tardif, pasižymėjęs nuostabią gydymo charizma, kuria jis skelbia Gerąją Naujieną pasaulyje.

Emiliano Tardif gimė 1928 m. Kvebeke, Kanaadoje. Būdamas 21 metų, tapo Švenciausios Širdies (MSC) kongregacijos vienuoliu ir, po šešerių metų gavęs kunigo šventimus, išvyko į misijas Dominikos respublikoje. 1973 m. tapęs savo kongregacijos provincijolu susirgo plaučių gydytojai nustatė, kad reikės mažesniais metu intensyvaus gydymo.

Kun. E. Tardif pasakoja, kad dar neprasidėjus gydymui jį aplankė penki charizmatinės maldos grupės nariai. "Jie meldėsi už mane ligoninės palatoje, ir Viešpats visiškai išgydė mane per trejetą dienų. Išvažiavau iš ligoninės trykšdamas sveikata,

kokios niekada nebuvau turėjęs, ir iki šiol džiaugiuosi ja."

1973 m. lapkričio mėn. šis, kunigas gavo gydymo dovaną – charizmą. Ši Šv. Dvasios dovana, anot kun. Tardif, jo gyvenime vis stipriau reiškėsi ir tapo puikia evangelizacijos priemone. Kun. E. Tardif aplankė 66 pasaulio šalis, skelbdamas Gerąją Naujieną: "Pasauliui, kuris mano, kad Jėzus miręs, aš šaukiu: Jėzus prisikėlė, Jėzus gyvas. Viešpats patvirtina tai aiškiais ženklais".

Konferencija Kaune

Štai ištraukos iš "Gyvuųjų akmenų" laiško apie šį renginį. Rugpjūčio 1-3 d.d. kun. E. Tardif vadovavo seminarui "Evangelizacija su jėga". Dalyviai buvo susirinkę iš maldos grupių, vienuolynų ir parapijų. Pagrindinė tema buvo Šv. Dvasios dovanų reikšmė. Matėsi, kaip Viešpats palietė visų dalyvių širdis. Vakaraus būdavo Šv. Mišios. Pirmą vakarą, ketvirtadienį, susirinkom į jėzuitų šventovę. Ji buvo perpildyta, ir daug žmonių buvo išgydyti. Penktadienį ir šeštadienį Mišios vyko Rotušės

LAIŠKAS IŠ VILNIAUS

"Nedrašu kalbėti lietuviškai"

Atsilepiant į B. Stundžios straipsnį "TŽ" apie lietuviškumą Lietuvos jūrų laivyne. Ne geriau yra ir centriniame Vilniaus pašte

BRANGIOJI REDAKCIJA,

Be galo brangus man Jūsų laikraštis – gavusi su didžiausiu malonumu perskaitau kiekvieną straipsnį, išskyrus skelbimus. Rugpjūčio 12 dieną gavau "TŽ" 27 nr. Užkliuvo man B. Stundžios straipsnis "Nedrašu kalbėti lietuviškai".

Puikiai žinau aš tą "džiaugsmą", nes kurį laiką esu dirbusi Žvejybos uosto teritorijoje esančią ryšių skyriuje. Tuo metu gyvenau Klaipėdoje ir buvau paskirta dirbti ten, kad būtų kaip galint greičiau išsintinėti pašta į jūrą. Aš tada dirbau, viena lietuvi tarp trijų rusių. Mačiau kaip jos laukia savo vyrų, grįžtančių iš jūros, mačiau kaip jos elgiasi su vaikais, kad "netrukdytų" laisvalaikio metu. Tai buvo ne darbas, o kažkoks baismus, nes toms moterims darbas nerūpėjo, viskas buvo suversta ant mano pečių, tuo metu devyniolikmetei merginai. Nebuvo galima nė vieno žodžio pratariti lietuviškai, nes tuoj būvau apšaukiama nacionaliste ir apskundžiama kadrų skyriui, kur dirbo irgi vienos rusės. Net jūreiviai, užsukę į šią įstaigą, nors ir lietuviai, visi kalbėjo rusiškai.

Na, tai buvo prieš 26 metus. Šiandien Lietuva nepriklausoma, turi savo pinigus litus ir centus, jau ne rubliai ir kapeikos, tačiau... Neseniai skaičiau "TŽ" kaip vienas lietuvis (rodos iš Kanados) kelia po Lietuvą ir kaip buvo sutiktas kavinėje, parduotuvėje, o taip pat ir Vilniaus centriniame pašte. Kadangi visa jaunystė praejo dirbant ryšių sistemoje, man buvo didelė gėda skaitant tas citatas. Nieko nuostabaus, kad į jo klausimus buvo tik burbtelėta su lenkišku akcentu.

Jau daug metų Vilniaus centrinio pašto darbui vadovauja Vlada Gaižutytė. Darbo vietose toje įstaigoje stengiamasi priimti dirbti, kiek galima, daugiau lenkių. Lietuvės yra gujamos iš salės

aiškėję, nes šventovė nesutalpi- no visų žmonių. Kiekvieną vakarą atvykdavo apie 2000 žmonių ir daugelis jų buvo išgydyti.

Sekmadienį konferencija jau nuo 11 v.r. vyko Kauno sporto halėje, kuri taip pat buvo perpildyta. Prisirinko 6000 žmonių. Salės administracija buvo priversta uždaryti duris, ir daugelis atvykusių liko stovėti lauke. 4 v.p.p. prasidėjo Mišios, dalyvavo arkiv. S. Tamkevičius, 20 kunigų. Taip pat dalyvavo iš Lenkijos atvykęs vysk. Bronislaw Dembowski.

Bandėm registruoti visus išgijimus, bet jų buvo tiek daug, kad nepajėgėme pilnai to padaryti. Kai žmonės liudijo apie savo pasveikimą, jų tikėjimas sustiprėjo, ir visi buvo pilni džiaugsmo. Planuojame išleisti knygutę su žmonių liudijimais apie jų išgijimus, kartu su jų nuotraukomis.

Taip pat išleisdome lietuvių kalba kun. Tardif knygą "Jėzus yra gyvas" ir kitą knygutę "Gysirinkom į jėzuitų šventovę. Ji buvo perpildyta, ir daug žmonių buvo išgydyti. Penktadienį ir šeštadienį Mišios vyko Rotušės

aiškėję, nes šventovė nesutalpi- no visų žmonių. Kiekvieną vakarą atvykdavo apie 2000 žmonių ir daugelis jų buvo išgydyti.

Sekmadienį konferencija jau nuo 11 v.r. vyko Kauno sporto halėje, kuri taip pat buvo perpildyta. Prisirinko 6000 žmonių. Salės administracija buvo priversta uždaryti duris, ir daugelis atvykusių liko stovėti lauke. 4 v.p.p. prasidėjo Mišios, dalyvavo arkiv. S. Tamkevičius, 20 kunigų. Taip pat dalyvavo iš Lenkijos atvykęs vysk. Bronislaw Dembowski.

Bandėm registruoti visus išgijimus, bet jų buvo tiek daug, kad nepajėgėme pilnai to padaryti. Kai žmonės liudijo apie savo pasveikimą, jų tikėjimas sustiprėjo, ir visi buvo pilni džiaugsmo. Planuojame išleisti knygutę su žmonių liudijimais apie jų išgijimus, kartu su jų nuotraukomis.

Taip pat išleisdome lietuvių kalba kun. Tardif knygą "Jėzus yra gyvas" ir kitą knygutę "Gysirinkom į jėzuitų šventovę. Ji buvo perpildyta, ir daug žmonių buvo išgydyti. Penktadienį ir šeštadienį Mišios vyko Rotušės

aiškėję, nes šventovė nesutalpi- no visų žmonių. Kiekvieną vakarą atvykdavo apie 2000 žmonių ir daugelis jų buvo išgydyti.

Sekmadienį konferencija jau nuo 11 v.r. vyko Kauno sporto halėje, kuri taip pat buvo perpildyta. Prisirinko 6000 žmonių. Salės administracija buvo priversta uždaryti duris, ir daugelis atvykusių liko stovėti lauke. 4 v.p.p. prasidėjo Mišios, dalyvavo arkiv. S. Tamkevičius, 20 kunigų. Taip pat dalyvavo iš Lenkijos atvykęs vysk. Bronislaw Dembowski.

Bandėm registruoti visus išgijimus, bet jų buvo tiek daug, kad nepajėgėme pilnai to padaryti. Kai žmonės liudijo apie savo pasveikimą, jų tikėjimas sustiprėjo, ir visi buvo pilni džiaugsmo. Planuojame išleisti knygutę su žmonių liudijimais apie jų išgijimus, kartu su jų nuotraukomis.

Taip pat išleisdome lietuvių kalba kun. Tardif knygą "Jėzus yra gyvas" ir kitą knygutę "Gysirinkom į jėzuitų šventovę. Ji buvo perpildyta, ir daug žmonių buvo išgydyti. Penktadienį ir šeštadienį Mišios vyko Rotušės

aiškėję, nes šventovė nesutalpi- no visų žmonių. Kiekvieną vakarą atvykdavo apie 2000 žmonių ir daugelis jų buvo išgydyti.

Sekmadienį konferencija jau nuo 11 v.r. vyko Kauno sporto halėje, kuri taip pat buvo perpildyta. Prisirinko 6000 žmonių. Salės administracija buvo priversta uždaryti duris, ir daugelis atvykusių liko stovėti lauke. 4 v.p.p. prasidėjo Mišios, dalyvavo arkiv. S. Tamkevičius, 20 kunigų. Taip pat dalyvavo iš Lenkijos atvykęs vysk. Bronislaw Dembowski.

Bandėm registruoti visus išgijimus, bet jų buvo tiek daug, kad nepajėgėme pilnai to padaryti. Kai žmonės liudijo apie savo pasveikimą, jų tikėjimas sustiprėjo, ir visi buvo pilni džiaugsmo. Planuojame išleisti knygutę su žmonių liudijimais apie jų išgijimus, kartu su jų nuotraukomis.

Taip pat išleisdome lietuvių kalba kun. Tardif knygą "Jėzus yra gyvas" ir kitą knygutę "Gysirinkom į jėzuitų šventovę. Ji buvo perpildyta, ir daug žmonių buvo išgydyti. Penktadienį ir šeštadienį Mišios vyko Rotušės

aiškėję, nes šventovė nesutalpi- no visų žmonių. Kiekvieną vakarą atvykdavo apie 2000 žmonių ir daugelis jų buvo išgydyti.

(Nukelta į 4-tą psl.)

Žvalgybinė veikla ir diplomacija

Ambasadorius Kazys Lozoraitis apie brolio Stasio žvalgybinę veiklą

JUOZAS VITĖNAS

Pasirodžius knygai "Užkulisiai", kurioje yra sudėti sovietų žvalgybos agento "Chario" (Juliaus Slavino) pranešimai savo viršininkams apie susitikimus Romoje su Stasiu Lozoraičiu, Lietuvoje ir išeivijoj kilo ginčų. Lozoraičio šalininkai tvirtino, kad jis, bendraudamas su Slavinu, nežinojo jį esant sovietų agentu, ir apskritai jie siekė sumenkinti Slavino pranešimus.

Į šį ginčą naujos šviesos įnešė Stasio Lozoraičio brolis Kazys, dabartinis Lietuvos ambasadorius prie Šventojo Sosto. "Respublikos" dienraščio bendradarbis Ferdinandas Kauzonas tuo reikalu telefonu pasikalbėjo su Kaziu Lozoraičiu ("Respublika", nr. 143, 1996.VI.20). Į klausimą, ar Stasys Lozoraitis žinojo apie "Chario" (Juliaus Slavino) ryšius su KGB, Kazys Lozoraitis atsakė: "Tai savaimė aišku. Mano brolis puikiai žinojo, kas yra Slavinas, kam jis dirbo ir t.t. Ir brolis turėjo gerų motyvų susitikdamas su juo. Tai buvo žaidimas iš brolio pusės". Pavaizduoti Stasio Lozoraičio ryšius su Slavinu jis pateikė kelių Stasio Lozoraičio laiškų (1983-1985 m.) Slaviniui iš Romos į Vilnių ištraukas.

Atsakydamas į kitą klausimą, Kazys Lozoraitis pareiškė: "Kadangi diplomatas S. Lozoraitis... buvo baigęs ne diplomatinės mokslo, o žvalgybos mokyklą, jis negalėjo nežinoti, kad iš KGB taip paprastai neišeinama. Be to, S. Lozoraitis negalėjo nesuvokti, kad tarybinis pilietis Romoje nekalta ir labai dažnai susitikinėti su savo jaunystės draugu negali. O jiedu susitikinėjo, susirašinėjo, šimtus kartų kalbėjosi telefonais. Vadinas, apie J. Slavino priklausimą KGB puikiai žinojo ir S. Lozoraitis, ir Italijos, JAV ar Anglijos spec. tarnybos".

Nepaisant to, Stasys Lozoraitis su J. Slavinu bendravo labai atvirai. Anot Kazio Lozoraičio, Stasys Lozoraitis taip sakydavo: "Tau, Juliau, reikia informuoti saugumą, tu jį ir informuok, bet nesakyk štai to ir to... sutinki? Tai draugaujam".

Iš Kazio Lozoraičio pasakojimo atrodo, kad abu broliai Lozoraičiai dalyvavo šiame žvalgybiniame žaidime su Slavinu. Pasakodamas apie gautą informaciją iš Slavino, Kazys Lozoraitis vartoja daugiskaitą "mes", "mums". Pavyzdžiui, "mums dažnai kildavo nerimas, kodėl jis savo pateikiamose informacijose staiga neplėtoja vienos ar kitos minties... Žinodami, kaip jis gali rašyti ir kalbėti... ir matydami, ką jis ten paklaša, suvokėme, kad tai nesuderinami dalykai... Mes tada neturėjome įrodymų, tačiau vis dažniau kildavo įtarimas, kad jis jau dirba Lozoraičiui".

Todėl, Stasiui Lozoraičiui staiga mirus, kaip neretai pasitaiko dirbantiems žvalgyboje, Kazys Lozoraitis ir toliau palaikė ryšius su Slavinu. Ir šiame pasikalbėjime jis prisipažino,

kad su Chariu "kartais pasišnekam".

Tai suprantama, nes kaip pasakoja "Respublikos" bendradarbis F. Kauzonas, jam "ne viena kartą teko susitikti su šiuo metu Bonoje gyvenančiu Chariu – Julijumi Slavinu, skaityti jo laiškus S. Lozoraičiui ir S. Lozoraičio laiškus jam. Įsiminė keistą Chario pakartoti Stasio Lozoraičio žodžiai: 'Žinok, jei man kas atsitiktų, visus mano reikalus perims brolis Kazys'...

Kaip žinoma, įvairios valstybės savo ambasadose bei kitose atstovybėse turi savo užmaskuotus žvalgybos agentus. Tačiau patys ambasada bei atstovybių vadovai nepalaiko ryšių su svetimų valstybių žvalgybininkais. Tuo tarpu Stasys Lozoraitis buvo okupuotos Lietuvos diplomatinis atstovas prie Šventojo Sosto ir vėliau Vašingtono, o Kazys Lozoraitis, Lietuvai atstaus savo nepriklausomybę, buvo paskirtas ambasadorium prie Šventojo Sosto. Todėl toks Lozoraičių žvalgybinis žaidimas vargiai derinasi su diplomatine praktika ir garbingu Lietuvos atstovavimu.

Šį žaidimą Kazys Lozoraitis pateisina: "Broliai juk reikėjo kažkokiais kanalais sužinoti, kas Lietuvoje dedasi, kuo kvėpuojama, kas šnekama". Tačiau tam nebūtinai reikėjo naudotis sovietų agentais, kurių patikimumo nebuvo galima patikrinti. Net laikotarpyje tuoj po karo, kai Lietuva buvo aklinai atskirta nuo pasaulio, išeiviją įvairiais būdais pasiekdavo žinios apie gyvenimą Lietuvoje.

Iš Kazio Lozoraičio pasakojimo matyti, kad Stasys Lozoraitis buvo plačiai įsitraukęs į žvalgybą. "Jis, baigęs žvalgybos mokyklą, bendradarbiavo ir su JAV, ir su Anglijos spec. tarnybomis", pasakoja Kazys Lozoraitis, ir kitoje vietoje pažymi: "Kiek mums žinoma, ir spec. tarnybos anapus jį labai vertino". Tačiau kokia nauda iš to buvo Lietuvai? Tiesa, Kazys Lozoraitis sakė: "Mes žinojome, kokie bus Amerikos žvalgybos klausimai apie situaciją Lietuvoje, kas partiniai lyderiai, kaip jie charakterizuojami, kaip prie jų prieiti, kokie jų giminystės ryšiai, kur ilsisi, kaip išvystėsi ir užsienį ir t.t."

Bet tai mažos reikšmės informacija, gauta iš sovietų agento J. Slavino. Amerikiečiai ją galėjo gauti ir iš savo agentų. O Lietuvai esant okupuotai ir neturint savo vyriausybės, šių žinių nebuvo kam perduoti. Išeivijos veikėjams tokios žinios nebuvo naudingos ruošiant memorandumus tarptautinėms konferencijoms Lietuvos laisvinimo reikalui. Todėl visa Stasio Lozoraičio žvalgybinė veikla buvo naudinga nebent jam pačiam, pasinaudojant žvalgybos mokykloje įgytu mokslu.

• Aš esu taikos žmogus. Dievas žino, kaip aš myliu taiką, tačiau tikėjosi, jog niekada nepasidarysiu toks nieksas, kad priespaudą palaikčiau taika. (L. Kossuth)

Senasis Kauno paštas vis dar veikia

Nuotr. G. Kurpio

A. a. prof. PRANAS DOVYDAITIS – Lietuvos nepriklausomybės akto signataras, Sibiro kankinys, sušaudytas 1942 m. lapkričio 4 d. Sverdlovske. Nuotrauka – iš archyvinės bylos, daryta prieš velionies mirtį. Lietuvos kankinių šventovėje Ontario Mississaugoje yra jam skirtas vienas vitražas

Kazokų likimas vokiečių kariuomenėje

Rusų kazokų daliniai, kovęsi su bolševikais vokiečių pusėje ir pamatę artėjantį pralaimėjimą, prasiveržė pro visas užtvanas ir pasiekė britų kariuomenės dalinius. Ten įvyko paskutinis kazokų paradas, ženklines nelaisvės pradžia

LEONAS BALTUŠIS

1945 balandžio pradžioje gen.lt. H. von Panwitz iniciatyva Virovitica miestelyje įvyko visų kazokų dalinių atstovų suvažiavimas. Jame buvo nutarta XV kazokų korpa prijungti prie gen.lt. A.A. Vlasovo armijos ir jo vadovavimo. Tik ką pakeltas į generolo-majoro laipsnį I. N. Kononovas buvo įpareigotas susitikti su Vlasovu ir gauti iš jo naujas direktyvas. Tas įsakymas vėliau išgelbėjo gen. mjr. I. Kanonovą nuo išdavimo bolševikams.

Balandžio vidurys tapo didžiausio chaoso laikotarpiu. Vokiečių armijos Jugoslavijoje likučiai visais būdais stengėsi išlaikyti savo rankose į šiaurę vedantį kelią, nes juo traukėsi vokiečių kariai iš Graikijos bei tūkstančiai Balkanų „Voksdeutsche“. Kiekvienas kalnų keliąs reikėdė naują partizanų užpuolimą. Spaudimas iš Raudonosios armijos bei Bulgarijos dalinių buvo didžiulis. Niekas nežinojo, kas draugas ir kas priešinys, bet blogiausia, kad vokiečiai buvo jau beveik be amunicijos.

Gen.lt. H. von Panwitz matė, kad reikalai kas dieną blogėja, todėl balandžio mėnesį jis išsiuntė 4 karininkus, turinčius gerus tarptautinius kontaktus, kad susiristų su anglais. Vienas jų buvo laisvai angliškai kalbantis princas Schwarzenberg'as. Vienam šių karininkų – plk. von Renteln atidavė vienintelį korpo „Storch“ gamybos žvalgybinį lėktuvą, kad tik jis kaip nors pasiektų britų maršalą Earl Alexander'į.

Nors von Panwitz buvo geras ir garbingas karys, bet jo instrukcijos rodo politinį nesiorientavimą ir naivumą. Pavyzdžiui: „Kova prieš bolševizmą dar nėra baigta. Kazokų korpas turi būti išsaugotas toks, koks jis dabar yra, nors gal teks jį perkelti į Afriką ar Australiją. Vieną dieną jis bus dar labai reikalingas.“

Plk. von Renteln niekuomet nepasiekė britų maršalo E. Alexander'io. Jis buvo paprasčiausiai sulaikytas ir perduotas sovietams. Šis nelaimingas vyras mirė bolševikiname Gulage. Doktoras Poremski ir plk. Miliševič, kurie bandė sueiti į kontaktą su anglų karinės valdžios atstovais Hamburge, buvo vėltoje suimti ir išduoti sovietams visiškai ignoruojant tarptautinę teisę.

1945 m. gegužės 8 d. Vokiečiai pagaliau kapituliavo, išskyrus Kuršą Latvijoje ir kazokų korpa Jugoslavijoje. Gegužės 8 d. vakare kazokų II divizija dar vis kovojo, kad pristabdytų I-osios divizijos ir visų kitų atitraukimą. Tos dienos vakare pagaliau buvo pasiekta teritorija tarp Slovo, Gradac ir į vakarus nuo Varaždin. Ten I-osios kazokų divizijos ryšio karininkas vokiečiams gavo telefoninį pranešimą iš VIII Tito partizanų armijos pulkininko. Tokie telefoniniai pasikalbėjimai tais laikais Jugoslavijoje nebuvo naujiena. Naujiena buvo tai, kad partizanų pulkininkas informavo vokiečių, jog Vokietija kapituliavo ir nuo 11 v. nakties (23.01) bet koks karinis judėjimas turėjo būti sustabdytas.

Profesoriaus Dovydaičio žūtis

Rašo jo sūnus Vytautas, pasinaudodamas naujausiais archyviniais duomenimis, apie savo tėvą kankinį, kuriam šiemet sueina 110 metų nuo jo gimimo

Šis straipsnis gautas per torontietį Giliarą Urbaną, kuris 1993 m. lankėsi pas jo autorių Kaune ir gavo rankraštį. Autorius Vytautas Dovydaičis yra miręs prieš pusantų metų, bet jo rankraštis buvo išsaugotas ir dabar perduotas „TŽ“. RED.

Nė mėnesiui nepraėjus nuo Raudonosios armijos invazijos į Lietuvą 1940 metais, prieš pačius „liaudies seimo“ rinkimus, liepos 11-12 naktį nuvilnijo žymiesnių lietuvių inteligentų suėmimų banga. Buvo suimti ir įkalinti prof. Pr. Dovydaičiui itin artimi žmonės – L. Bistras, Pr. Dielininkaitis, I. Skrupskelis, J. Leimonas ir kai kurie kiti.

Kol kas tėvas dar buvo nesuimtas, bet jau bedarbis. Liepos 16 d. uždarė Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-filosofijos fakultetą, tad savaime darbo neteko ir profesoriai. Tą patį mėnesį jis buvo išstumtas iš Enciklopedijos redakcijos, kur gerokai anksčiau buvo paskirtas vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoju. Nebuvo kalbos ir apie tolesnį jo įsteigtų žurnalų leidimą – tesuspėjo išleisti jungtinį 7-12 „Kosmos“ numerį.

Lietuvos vyriausybė, įvertindama tėvo nuopelnus mūsų tautai, jam, kaip 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybės akto signatarui ir buvusiam ministerijų kabineto pirmininkui, paskyrė Čekiškės valsčiuje, Paprienių kaime, 20 hektarų žemės. Vėliau, nupirkus dar porą sklypų iš buvusių savanorių, nepanorusių ūkininkauti, žemės valda su mišku šiek tiek išsiplėtė. Čia buvo pastatytas kluonas, tvirtas, gyvenamasis namas, įsigyta gyvulių.

Netekęs darbo Kaune, į Paprienių, prie Dubysos, tėvas išvežė dalį savo turtingos bibliotekos. Padedamas sumanus ūkvedžio Čyvo, pradėjo tvarkyti ūkyje. Bet tai truko neilgai. Ne tik jam, bet ir kitiems „buožėms“ buvo nustatyta privaloma grūdų pyliavų norma, kurios jis neįstengė įvykdyti, nes pavasario sėja jau buvo pasibaigusi. Tėvas buvo paduotas į teismą ir tikėjosi būti iš ūkio išvartytas, geriausiu atveju dar turėjo vilties likti žemės ūkio darbininku. Jis, valstiečio sūnus, jaunystėje išmoko visus kaimo darbus, Viename paskutiniųjų laiškų savo kolegai jis rašė: „...Bet užtat atiduosiu ūkį kitiems valdytojams pavyzdinčiai apsiūti, taip pat smulkesnius statybos darbus ketinu vartyti iki paskutinio momento...“

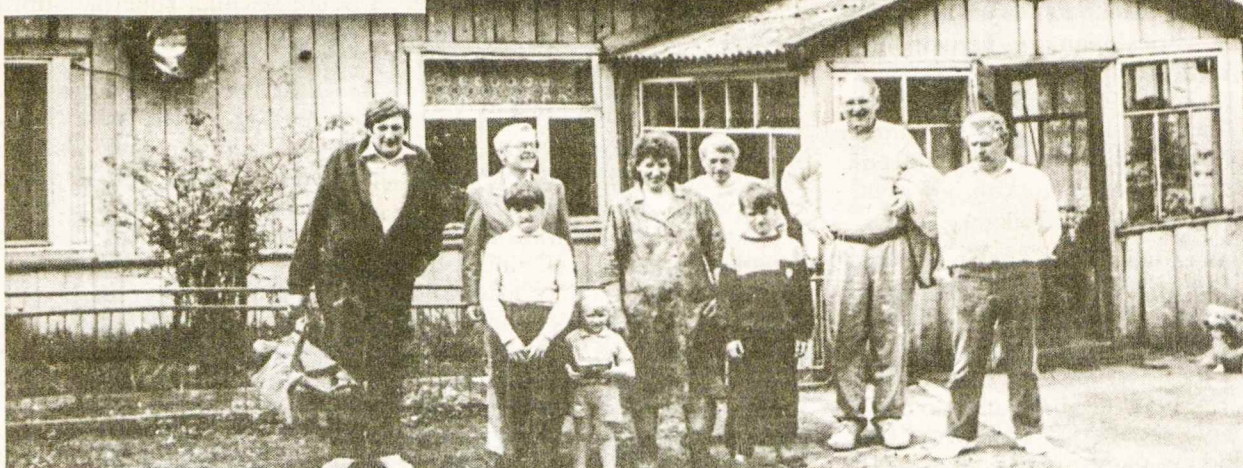
Nelėmta jam buvo to sulaukti. Jis buvo išplėtas iš gimtosios žemės – Lietuvos. Nebuvo jis pamištas, o tik „pataupytas“ didžiąjam Lietuvos žmonių trėmimui į Sibirą.

Į Sibirą

1941 metų birželio 14 d. tėvas buvo suimtas savo ūkyje Paprieniųse ir iš čia nugabentas į Kauną. Gyvulininkuose vagonuose kaliniai buvo nuvežti į Ukrainą – Starobelšką Donbase. Ten buvo suvaryti prie seno vienuolio, jau paversto stovykla, aptvirta spygliuota viela, apstatyta sargybos bokšteliais.

Vienuolyno teritorija buvo kimšte prikimšta lenkų. Daugiau kaip tūkstantis lietuvių buvo „įkurdinti“ patvoryje. Juos saugojo enkavedistai. Pradėję kratas, atminęjo laikrodžius, žiedus, pinigus...

Po keleto dienų lenkus sugrūdį į vagonus ir išvežė. Lietuvius suvarė į stovyklos vidų, ir tada jie sužinojo, kad prasidėjo karas. Dar po dienos enkavedistai kalinius surūšiavo ir paskirstė, į kokius gulagus jie bus vežami.

Dr. JONAS RAČKAUSKAS iš Čikagos (antras iš dešinės) su savo giminėmis Švėkšnos apylinkėse. Ten jis pastatydino mėsos perdirbimo įmonę, tiekiančią savo gaminius net Kaunui

Nuotr. H. Paulausko

mi. Tėvas pateko į tą vyrų grupę, kuri iš anksto buvo nukreipta į Šiaurės Uraltą.

Po varginančio važiavimo, pasiekus Sosvos miestelį, kelionė baigėsi. Kaliniai buvo iškelinti ant Sosvos upės (didžiausios Sibiro upės Obės intakas) kranto ir keletą dienų laukė, kol kateis atitęps baržas. Dar diena kelionės į nežinomąybę. Kur jie buvo vežami, galima buvo tik spėlioti; sargybiniai apie tai neprasitarė. Pagaliau baržas prisivartavo prie Gario miestelio. Tai labai izoliuota vietovė apie 300 km į šiaurės rytus nuo Sverdlovsko, subarktinio klimato sritis. Jau liepos pabaigoje prasideda šalnos, rugėję pradžioje iškrinta pirmasis sniegas, o gruodžio mėnesį šaltis spigina iki minus 45 laipsnių.

Šiauriniame Urale sovietai įsteigė koncentracijos stovyklų kompleksą „Severno-Uralskiję lagerį“.

Sibirinė aplinka

Gario miestelio aplinka – pelkėtos vietovės, o pagrindinis jos turtas – taigos miškai. 47-ajame lagpunte – apie keliolika kilometrų į rytus nuo Gario miestelio, į kurį buvo suvaryta daug lietuvių, jau buvo spėję pabuvoti lenkai. Ant medinių sienų buvo išpjauyta daug lenkiškų pavardžių, kryžiaus ženklų. Dalis lenkų dar buvo likusi.

Lietuvių kalinių jėgas smarkiai alino klimatas, katoriginis darbas, labai silpnas maistas. Čia ir „baltųjų naktų“ sritis. Nuo birželio vidurio nebūna atgaivą nešančios tamsos – dan-

gus pabūna gelsvos spalvos, ir jau pradeda švisti ryto žara. Kaliniai kasdien buvo varomi kirsti medžių.

Prasidėjus šalčiams, niekas nedavė šiltesnio drabužio. Kaliniai ardė senas suplyšusias vatinės, iš jų darėsi kojines.

Lenko istoriko liudijimas

Apie sunkias iki paklaikimo dienas Gario koncentracijos stovykloje Vilniaus istorikas prof. Stanislas Koscalkovskis parašė dienoraščio užrašų knygą „Reptularz“. Autorius iš lagerio buvo paleistas 1942 m. sausio mėnesį. Jo knyga buvo išleista Londone. Joje daugelyje vietų minimas ir prof. Pr. Dovydaičis. Kai ką cituoju iš šio leidinio.

„...Šaltis, alkis, nešvara, iškankinimas, ligos. Kai žemė buvo smarkiai įšalusi, kurdavom laužus ir šitaip žemę atšildydavom. Kasdavom duobes mirusiems. Ten, kur būdavo palaidotas mūsų brolis lietuvis, statydavom stulpelį ir pieštuku užrašydavom pavardę. Vėliau tam reikalui ėmėme gaminti rašalą iš beržo gumbų. Pradžioje buvo bandoma lavonui sukalti medinių lentų dėžę-karstą. Tačiau tam netrukus nebebuvo nei įgų, nei laiko. Tad versdavo duobėn po kelis iš sykio nuogus, nes valdiškos marškinės ir aprangos reikėdavo gražinti sandėliui. Vis dažniau žmonės mirė nuo išsekimo, nepakeliamo darbo ir kankinančio bado. Kas naktį mirdavo 5-6 žmonės. Iš vieno 750 žmonių ešelono vė-

(Nukelta į 6-tą psl.)

Lietuvis - Bogotos miesto meras

Antanas Mockus švystelėjo kaip meteoras, kuriam gresia pavojus nukristi

IGNAS MEDZIUKAS

Kolumbija, Pietų Amerikos valstybė, plačiai pagarsėjusi narkotikų prekyba, o jos valdininkai – kyšininkavimu. Kaip „Los Angeles Times“ rašo, 1994 m. milijonais dolerių, gautų už narkotikus, buvo finansuojamas prezidento Ernesto Samper išrinkimas, kai Antanas Mockus, lietuvių išciviu sūnus, išleistas rinkimų vajui tik 18.000 dolerių, laimėjo krašto sostinės Bogotos mero rinkimus. Jo įtaka išliko, kai 8 parlamento nariai, du generaliniai prokurorai ir krašto apsaugos ministeris buvo nu-teisti kalėjimo bausmėmis už kyšius. Antanas Mockus, nepolitinis kandidatas, laimėjęs rinkimus, buvo laikomas politiniu didvyriu. Vienierius metus jis buvo populiariausias žmogus Kolumbijoje. Viešosios nuomonės apklausinėdama, kolumbiečiai pasisakė: jei Mockus kandidatuotų į Kolumbijos prezidentus, jie už jį balsuotų.

Bet šiuo metu jaučiamas nepasitenkinimas, kurį rodo užrašai (graffiti) ant namų sienų ir net renkami parašai, kad jis būtų atšauktas iš pareigų. Bogotos gyventojai skundžiasi, kad Mockui, kuris yra 44 metų, esant meru, pablogėjo gyventojų aptarnavimas, pradedant telefonu, baigiant policijos apsauga. Jo rėmėjai yra susirūpinę. Jeigu jis nepasistengs geriau tvarkyti miestą, turintį daugiau kaip tris milijonus gyventojų, tai Mockaus politinis meteoras, staiga iškilęs, gali staiga nukristi. Tai pakenktų ne tik jam pačiam, bet ir visiems. Mockaus nesėkmė sukludytų išsivadavimą iš tradicinės politinių partijų įtakos, įspėja Carlos Osso, vienas iš ne-

ANTANAS MOCKUS – Bogotos miesto meras

daugelio mero rėmėjų. „Tradicinės politinės grupės yra atsakingos už visa, kas įvyko šioje šalyje, ir pasibjaurėtiną politinę padėtį“.

A. Mockus buvo išrinktas meru, nes gyventojai reagavo prieš kyšius miesto administracijoje. Nepaisydami miesto tarybos, merai atiduodavo sutartis ir tarnybas savo bičiuliams. Vienas prieš tai buvęs meras buvo nuteistas šešiais mėnesiais kalėjimo už kyšius.

A. Mockus net savo aršiausių kritikų laikomas padoriu. Šalyje, kur valdžia yra rankose mažo ratelio, kurio tikslas išlaikyti jėgą, tik vienas A. Mockus nepriklauso tai grupei – rašoma viename rimtame savaitraštyje.

A. Mockus, filosofas-matematikas, paskutiniuosius dvejus metus buvo valstybinio universiteto rektorius. Tai tokia jo administracinio darbo patirtis. Išrinkimą meru rėmė jo bičiuliai, kaip Pedro Santana ir kiti, kurie buvo nepatenkinti politikieriais. Mockus rinkiminiame vajuje kalbėjo mažom grupėm ir patraukė dėmesį televizijos kamerų. Kartą jis liejo vandeniu savo oponentui į veidą ir iškviėtį į diskusijoms. Du trečdaliai rin-

Seselė Viktorija (antroji iš kairės) katechetiniame Kaišiadorių centre 1996 m. kovo 27 - balandžio 12 d.

Vienuolė, išvengusi Sibiro

KUN. K. J. AMBRASAS, JD

Juozas Jankauskas tada, prieš I Pasaulinį karą, buvo Kybartų geležinkelietis. Jo žmona, kilusi iš vokiškos šeimos, gerai mokėjo vokiškai. Tas kalbos mokėjimas nesuk praverė jaunai moteriai: kai trūkdavo šeimoje ant duonos užtepti sviesto ar lašinių skliūrelio, ji tapdavo vertėja iš vokiečių ar lietuvių kalbos. Tai pasienyje gyvenantiems ir dažnai, ypač per karus susiduriantiems su vokiečių valdžia ir kariškiais lietuviams, neretai prireikdavo dvi kalbas mokačio žmogaus. Kaip tik tokiu tada ir tapdavo gabi paprūsės mergaitė Onutė.

Viktorija buvo šeštas vaikas Jankauskų šeimoje. Penki anksčiau jau buvo mirę nuo pjauniančios anuomet vaikų skarlatinos. Nematė gimdyvė kitokios išeities nuo tos dangaus ryškės apsišauti, kaip tik – šauktis Mergelės Marijos pagalbos. Nutarė nelaimingoji motina keliauti į Lenkijos žemėje garsėjančią šventovę Čenstakavoje. Kai ji iš ten grįžo, netrukus gimė šeštoji dukra, kurią Jankauskai pakrikštijo Viktorija.

Jau nuo mažumės šiai mergytei knietėjo būti vienuole. Iškart nediršo šios minties sakyti tėveliams, kuriems ir taip visokių vargų užteko su septyniais vaikais. Po vienu varganu stogu tik vaikų – ne juokai bežemiems Kybartų gyventojams. Todėl vienąsyk, kai jau pasiekė šešioliktuosius, Viktorija paprašė leidimo važiuoti į Marijampolę, kur tąsyk buvo Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos vargdienų seserų vienuolynas. Vyresnioji Ursulė Navickaitė išsyk nesutiko priimti Viktorijos į vienuoliją: pernelyg jauna.

Tačiau būsimoji kandidatė parodė suvalkietišką savo brožą – atklaklumą. Nejaugi jos viltys tarnauti Tai, Kuriai ji nuo mažumės merkė gėles, siuntė dažnus atodūsius, tiek valandų klūpojo prie altoriaus, ir jos paveikslas, dabar sudužęs atėjus prie šių namų slenkstio! Gal grietčiaus vyresnioji tos šešiolikmetės akyse išskaitė tvirtą pasiryžimą, o gal jos protą apšvietė iš dangaus atklydęs malonės spindulėlis, kad jinaį sutiko leisti Viktorijai pasikalbėti su anuomet, 1926 metais, vienuolyne viešėjusiu šios kongregacijos

kęjų balsavo už jo kandidatūrą. „Antanas yra ateinančių laikų politikas“, pareiškė P. Santana, Bogotos miesto planavimo komisijos pirmininkas.

Mockus, bardžotas, smėlio spalvos plaukais, mėlynų akių, išcivio sūnus, nedug ką pakeitė savo įstaigoje. Miesto tarybos nariai skundžiasi, kad jis nekreipia dėmesio į jų telefoninius pokalbius ir patarimus priimant į tarnybą asmenis.

Birželio mėnesio pabaigoje vieno priemiesčio darbininkai protestavo prieš jį, reikalaudami geresnės policijos apsaugos, mokyklų, grįstų gatvių ir sklandesnių savivaldybės patarnavimų. Protesto vadovas kaltino merą, kad jis nesugebąs tvarkyti miesto, nes pareigos jam per sunkios. Mockus argumentuoja, kad jo svarbiausias darbas visą sistemą iš pagrindų pakeisti. Labai svarbu, kad gyventojai kreiptų dėmesį į taisykles ir išmokyti jų laikytis. Tuo tikslu jis pasiuntė į gatves daugybę aktorių, kad jie primintų nesilaikantiems taisyklių gyventojams, neatsargiai žengiantiems per gatves, ir autobusų vairuotojams, kurie nepaisydami taisyklių įsibrauna į pėstiesiems skirtus takus.

Daugelį toks neįprastas mero patvarkymas erzina. Bet pats Mockus kalbėjo laikraščio korespondentui: „Aš buvau nuste-bęs, kad 80% apklaustųjų priėmė aktorių įspėjimus“.

įsteigėjų ir globėjų vilniečių arkivyskupo Jurgio Matulaičio. Garbingajam Sveičiui jaunosios kybartietės elgesys ir visa laikysena, matyt, patiko. Pasikalbėjus su vienuolių vyresnija, Viktorija tapo kandidatė. Mat į šią vienuoliją tebūdavo priimamos aštuoniolikos metų sulaukusios jaunuolės.

Dvejus metelius Viktorijai reikėjo pasimokyti Kauno mokytojų seminarijoje, su kurios diplomu ji nuo 1926-ųjų pradėjo vienuolinį ir ilgą 47 metų pedagoginį darbą su mažaisiais vaikų darželiuose. Tokių įstaigų ne vieną išradinga vienuolė įsteigė ne tik Sūdavoje, bet ir Žemaitijos krašte.

Seselė Viktorija matė, kiek nekalti Lietuvos žmonės kentėjo, be jokios priežasties buvo tampomi pas tardytojus, liejo ašaras kalėjimuose ir Sibire. Ji per stebuklą išliko. Jos nepalietė nei kulkos, nei tardytojų kumščiai, nei grotuotų kamerų drėgmė. Užtat s. Viktorija visas savo jėgas skyrė mažiesiems: juos mokydavo maldu, katekizmo tiesų. Negana to, važinėdama iš vienos parapijos į kitą, ji puošė, valė parapijų namus, lopė ir siuvo liturginius drabužius, iš įvairiaspalvio popieriaus gamindavo šventinius atvirukus, visokių Kalėdų, Velykų sveikinimus, kurių anuomet niekur net už pinigą negalėjai gauti.

Seselė gyvenimas nebuvo rožėmis klotas! Jai nesyk reikėjo sukliptus prie arkiv. Jurgio sarkofago nulieta skaudžia ašara, pasisakytį savo nuoskaudas, pažeminimus, patirtus nuo nežmoniškų sąlygų iš piktų žmonių. Viktorija, priėjusi ir prisiglaudusi prie savo vienuolių įsteigėjų karsto, nesiliovė meldusi, be atvangos vis prašiusi: „Arkivyskups Jurgi! Išgydyk skaudumą mano koją!“ 1930 m. gydytojai pagaliau turėjo pripažinti, kad sunki kaulų džiova, kokia sirgo ir pats arkiv. Jurgis Matulaitis, nespėlia.

Sovietmečiu s. Viktorijai pasitaikė nuostabi proga iškristi iš Lietuvos į Šiaurės Ameriką, kur įsikūręs pal. Jurgio Matulaičio Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos vargdienų seserų vienuolynas (I.C. Convent, Route 21, Liberty Hwy., Putnam, CT 06260 U.S.A.). Čionai, pakliuvusi visiškai į kitas sąlygas, sesuo Viktorija nesiliovė ir toliau dirbsi gerus darbus. Žinodama, ko tuo metu labiausiai reikia Lietuvos kunigams ir vienuolijoms, ne vienam rašė laiškus, kuo galėdama visokeriopa rėmė ir padėjo ne tik siuntiniais, bet ir nuoširdžiomis, karštomis maldomis, padrašinimais, vilties kupiniais žodžiais...

„Dėkojame s. Viktorijai už nuoširdumą, kūrybiškumą ir dėmesį mums ir mūsų vaikams, už nuostabius Jūsų darbus, už Jūsų žvalumą, žinias ir norą padėti kurti grožį ir gerį. Dėkojame Dievui, kad Jūs tokia esate, kad neužmiršot Tėvynės Lietuvos ir jos žmonių. Duok, Dieve, Jums sveikatos, neišsenkamos energijos. Lauksim ir kitąkart atvykantių, – rašo padėką s. Viktorijai Regina Kubilienė, vaikų darželio „Vyturėlis“ pedagogė iš Kauno. Panašių padėkų ir sveikinimo laiškų seselė gavo iš Marijampolės, Alytaus Miklusėnų m-los, Kaišiadorių, Jiezno ir daugelio kitų Lietuvos vietų. Mat keliskart atskridusi per Atlantą, važinėjo po mokyklas, vaikų namus, katechetinius centrus su savo rankų darbėlių programa. Ji iš siūlių, virvelių, plastmasės ir kitų medžiagų mokė motinas, našlaičius, mokytojas, auklėtojas gamintis žaislus, karpinių, koplystulpių ir kitų būčiai reikalingų dalykėlių.

Prisidėdami prie šių nuoširdžių sveikinimų, palinkėkime Dievo palaimos ir nesiliaujančios Mergelės Marijos globos s. Viktorijai, 1996 m. liepos 2-ąją šventusią dvigubą savo sukaktį: 86-ąją savo gyvenimo vasarą ir 68-ąsias savo vienuolinių įžadų metines.

Profesoriaus Dovydaičio žūtis

(Atkelta iš 5-to psl.)

liau beliko tik 60 gyvų lietuvių. Visą 1941 metų rudenį su prof. Dovydaičiu dirbome miško darbus. Kirtome mišką, tiesėm miško kelius...

Vėliau jis labai nusilpo, buvo paskirtas dirbti "zonoje" (t.y. lagerio teritorijoje). Ten dirbo lengvesnius darbus: pynė vyžas, vijo virves, kapojo malkas barakui šildyti, kūreno kronis."

Stambioji monografija

1975 metais Čikagoje 1500 egzempliorių tiražu buvo išleista beveik 800 puslapių iliustruota monografija "Pranas Dovydaičis". Joje pateikiama labai išsami mano tėvo gyvenimo istorija, įvertinama jo veikla Lietuvos nepriklausomybei atgauti 1918 m., profesoriavimą Vytauto Didžiojo universitete, įvairių žurnalų leidybą, jo suėmimą ir įkalinimą Šiaurės Uralo lageryje.

Šiam skyriniui autorius, buvęs mano tėvo studentas Juozas Girnius, skyrė daug vietos. Ne vienas šio leidinio egzempliorius buvo pravežtas pro "geležinę uždangą", kuri mus skyrė nuo laisvojo pasaulio. Šiai kapitalinei monografijai medžiagą padėjo surinkti mano sesuo Ona (1985 m. mirusi Floridoje) bei brolis Jonas. Jau 1973 metais jis drauge su vienu kaliniu ukrainiečiu, keletą metų pralaidusį Šiaurės Uralo gulaguose, nutarė ieškoti mūsų tėvo kapo Gario stovykloje. Į užklausimus dėl jo mirties Vilniaus KGB atsisakė: "1942 m. lapkričio 4 d. miręs dėl širdies nepakankamumo".

Vienas Vilniaus gydytojas sutiko, kad brolis paimtų nedidelę urną ir kad į Lietuvą galima būtų grąžinti bent tėvo pelenus.

Trumpa priešistorė. Vienas karo metais buvęs kariškis politrukas gyveno Kijeve ir dirbo ekskursijų vedliu. Su ekskursija į Ukrainos sostinę pateko mano pusseserė. O kai vedlys, sužinojęs, jog čia lietuviai ekskursantai, pasiteiravo, ar kas yra girdėjęs apie prof. Dovydaičį, pusseserė Rita, pulkininko leitenanto dukrė, atsakė, kad tai – jos dėdė. Įdomus atsitiktinumas: palikęs jai savo adresą ir sužinojęs, kad gyvas yra ir profesorius sūnus Jonas, pradėjo susirašinėti. Po kurio laiko abu iš Vilniaus išskrido į Šiaurės Uralą ieškoti tėvo kapo. Deja, to vedlio nerado. Paaiškėjo, kad tą, tuomet jauną politinį vadovą, buvo persiuntę į kitą lagerių skyrių už keleto kilometrų, o mūsų tėvą buvo suėmę tardymui ir uždarę Sverdlovsko kalėjime.

Brolis Jonas perdavė retas

nuotraukas seseriai, atvykusiai iš Floridos. Sugrįžusi į JAV, ji jas įteikė Juozui Girniui, rašančiam labai turiningą, išsamią monografiją apie mano tėvą.

Šios knygos pabaigoje po viena nuotrauka užrašas: "Ši žemė Gario miestelio pakrastyje slepia lietuvių kalinių kaulus. Ant jų kapų pastatytas garažas-paširė, užverstas medžiai. Kasant paširėi duobes, buvo iškasami kaulai ir kaukolės. Nuotraukos darytos palyginti neseniai..."

Nuotraukų autorius liko nežinomas. Juk tai 1973 metais tokie "eksperimentai" – ieškoti gulaguose artimųjų palaikų – galėjo baigtis panašia kelione į panašią vietą, kur Jonas pabuvojo ketvertą metų.

Baigdamas skyrių "Sovietų okupacijoj", J. Girnius pateikia mano sesers atsiminimų apie tėvą pabaigą: "Nekentęs smurto, despotizmo ir mylėjęs laisvę tapo aukta ty, kurie siekia pavergti visa, kas žmogui laisva ir gražu. Tvirtai tikiu, kad numarinę jo kūną, jie niekad nesuturėjo jokios galios ar bent akimirksniu buvo užvaldę jo sielą".

Monografijos autoriui J. Girniui pluoštelį atsiminimų apie mūsų tėvą parašė ir brolis Jonas. Jį monografijos autorius pristato kaip "labai artimą žmogų": "Jis žuvo, nes priklausė šviesiam ir doram, teisingumui ir žmoniškumui mylinčiam pasauliui. Esu įsitikinęs, kad ligi paskutinio atodūso jis tebetikėjo, jog gėris pranašesnis už blogį, kad anksčiau ar vėliau žmogus išsilaisvins iš nužmoginimo spastų, prievartos režimų ir kruvinų diktatūrų."

Tiesa po 50 metų

Tikroji tiesa apie mūsų tėvo likimą paaiškėjo po 50 metų, tuomet, kai buvo atkurta Lietuvos nepriklausomybė. Į Vilnių, buvusius KGB rūmus, buvo iškviesta ir mano sesuo Laima. Jai buvo įteiktas storas tėvo bylos aplankas. Jame ir prieš mirtį daryta tėvo nuotrauka...

Paaiškėjo, kad, pabuvęs metus Gario lageryje, jam buvo sudaryta antra byla: esą jis priklausė lietuvių gelbėjimo komitetui. Be jo, narių sąrašuose dar buvo ir kitos pavardės: P. Šilbajoris, V. Černeckis, I. Slabšys, A. Pranaitis, I. Sutkus, J. Kubilius, G. Getelšteinas, J. Papecys, A. Ignatavičius, T. Aleknavičius-Alekna, J. Kalėnas, O. Kocenas, S. Šilingas.

Kaipgi šis "komitetas" galėjo padėti gausybei lietuvių, kurie pugsyviai, išsekę laukė tik mirties! Ne kitokie buvo ir paminėti asmenys...

Tėvas Sverdlovsko kalėjime buvo tardomas gana ilgai. Su-fabrikuotoje byloje reikėjo naujų aukų: artėjo Didžiosios spalio socialistinės revoliucijos metinės, o jų išvakarėse būtinai reikėjo atsikratyti įžliausių "liaudies priešų", juos sunaikinti.

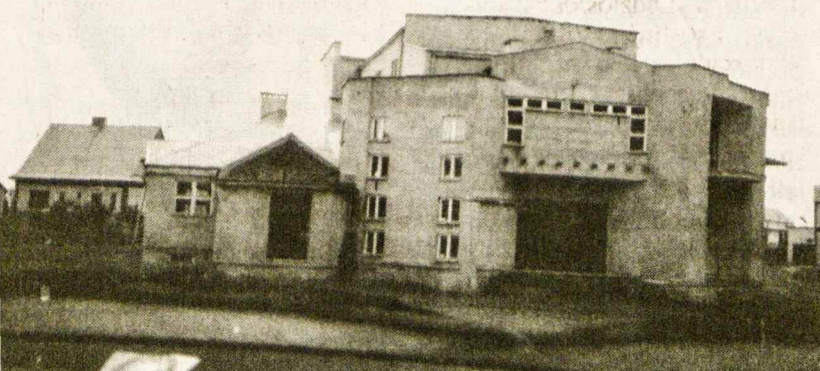
Viename išrašė iš bylos nr. 09683 (NKVD Lietuvos TSR), pažymėta, kad Pranas Dovydaičis, gimęs 1886 metais, lietuvis, Tarybų Sąjungos pilietis, profesorius, kuriam pateikti kaltinimai pagal RTSFSR BK 58-ojo straipsnio antrąjį, ketvirtąjį, dešimtąjį ir vienuoliktąjį skirsni, nuteistas. Remiantis RSFSR baudžiamuoju kodeksu, 1942 m. spalio 17 dieną "už aktyvią kovą prieš revoliucinį judėjimą ir antitarybinę agitaciją Prana Dovydaičį nuspręsta sušaudyti. Jam priklausančių asmeninių turta – konfiskuoti".

Ši pastaipėlė klaidai juokinga. Eidamas pasitikti savo mirties, jis vis dėlto spėjo perduoti savo kailinukus kitam tardomajam, kurie ir jam buvo nereikalingi... Tad kur tas jam priklausęs turta? Gal šaukštas ar aliuminio dubenėlis, kurį jam greičiausiai pagal parašą išdavė Sverdlovsko kalėjime? O gal baltiniai, kuriuos reikėjo grąžinti kalėjimo administracijai po nuosprendžio įvykdymo?

Dokumentuose, su kuriais buvo leista susipažinti mano seseriai Laimai, yra ir pažymos nuorašas. Joje rašoma, kad aukščiausioji baudmė Pr. Dovydaičiui įvykdyta 1942 m. lapkričio 4 d. Sverdlovsko mieste.

Nuosprendžio įvykdymo aktas saugomas Sverdlovsko srities NKVD pirmojo specialiojo skyriaus archyve, nurodomas ir tomas. Visa tai patvirtinta valstybės saugumo leitenanto Gagarino parašu...

Vėliau šie dokumentai buvo persiųsti į Vilniaus KGB. Apgaule ir melas tęsėsi 50 metų... Kiek Lietuvai ištikimų žmonių buvo sušaudyta, artimesiems pranešant, kad mirė nuo vienu ar kitu ligų? Sunku suskaičiuoti genocido padarinius mūsų tautai.

Punkskas lietuvių kultūros namai, dar nebaigti įrengti dėl lėšų stokos. Nuotrauka daryta 1996 m. vasarą

Nuotr. J. Staškaus

Suvalkų trikampio Vygrių saloje prie kamaldulių vienuolyno netoli Lietuvos respublikos sienos

Nuotr. J. Staškaus

“Kardo” leidyklos darbai ir planai

Istorinės tautinės, karinės literatūros leidykla “Kardas”, palyginti jauna, vos antrus metus gyvuojanti, visuomeniniais pagrindais dirbanti, leidykla. Ji neturi pastovaus biudžeto, leidinių finansavimo bazės, etatinių darbuotojų, net savo būstinės. Tačiau dirba ir leidžia knygas. Štai kuklus leidinių sąrašas: “Sukilimas. 1941 m. birželio 22-28 d.” Knyga, kuri apima sukilimo įvykius visoje Lietuvoje. Tai pirmas toks leidinys. Apimtis – beveik 250 psl. Leidinį finansavo JAV lietuviai savo aukomis, kurias surinko K. Karuža.

Antra stambi knyga “Klasta ir smurtu. 1940-1941” (ilustruota), kur skelbiami archyviniai dokumentai ir atsiminimai, I dalis. Tikimasi greit išleisti ir antrąjį, nes tai daugiausiai leidinių. Knygos apimtis – 250 psl.

Išleistas naujos serijos – Antrojo pasaulinio (1939-1945) karo atsiminimai. Tai Juozo Klimo (Kanada) “Paskutinio kariūno odisėja” ir Juozo Kuiliuko (Anglija) – “Nebevo lemta žūti”.

Skaitytuos jau pasiekė didelės apimties knygos dr. G. Sargailio “Lietuvos Respublikos kariuomenė. 1918-1940”; dim. kpt. A. Martinionio “Lietuvos kariuomenės likvidavimas. 1940.08.30-1995.08.30”; “Ginklu prieš ginklą. 1941.06.22-25” (apie kovas su okupacine kariuomene).

Pradėta rengti knyga “Žygis į Vilnių. 1939.10.27-28”. Tai dokumentų ir atsiminimų iliustruota knyga. Dirbama prie antros knygos “Klasta ir smurtu”, kurios pavadinimas “Smurtas ir teroras. 1940-1945”. Joje atskleidžiamas bolševikų smurtas, komisarių, politrukų teroro priemonės. Renkama medžiaga apie lietuvių savisaugos ir statybos batalionų kovas Rytų fronte prieš raudonąją armiją, sovietinius partizanus. Tikimasi išleisti šių metų pabaigoje.

Pirmą kartą norima išleisti beveik 200 puslapių albumą apie tarpukario nepriklausomos Lietuvos kariuomenę nuo 1918 iki okupacijos. Žinoma, jei geros valios žmonės padės išspresiti leidinio finansavimo reikalus.

Tariamasi su kai kurių, užsienyje gyvenančių, lietuvių autorių atsiminimų išleidimu. Mat Lietuvoje tokių atsiminimų išleidimas kainuoja žymiai pigiau.

Minėtas knygas galima užsisakyti leidykloje. Jos oro paštu siunčiamos užsakovams. Leidyklos adresas: “Kardas”, Box 1847, 2043 Vilnius, Lithuania.

Dim. kpt. Antanas Martinionis, leidyklos vyr. redaktorius

Retų atodangų šiupinys (8)

Lietuva caro ministerio sūnaus atsiminimuose

VYTAUTAS A. JONYNAS

Kada pirmąkart išgirdau Stolyfino pavardę, neatsimenu. Gal gimnazijos suole? Gal vėliau, kai puoliau skaityti knygeles apie 1905 m. revoliuciją Rusijoje, apie visokius popus Gaponus, vedusius pamaldžią minią į skerdynių lauką, apie Krutvinąjį sekmadienį, apie slapčius abiem pusėm tarnavusius agentus Azefus, apie caro “Ochranos” nuostabių sugebėjimus įsifiltruoti kur tik reikia. Tačiau aiškiai atsimenu posakį “Stolyfino kaklaraštis” – metaforą kartvųjų kilpos, kurį pirmąsyk išgirdau per pirmąją sovietų okupaciją, kai teko klausyti marksizmo-leninizmo kursą.

Visai tada komunistai dergė tą buvusį caro ministerį pirmininką – jų akimis baisūna, aršiausia liaudies prieša, koriką, juodašimtį atžagareivį... Tas jų praeikimas išsilaukė sovietofilių intelektualų dėka ilgus dešimtmecius žmonių vaizduotėje.

Prireikė Solženicozo knygos “Rugpjūčio 14-toji”, kur Stolyfino asmenybė parodyta palankesnėje šviesoje. Ir tai dar iki šiol aptinkame kai kurių Sibiro tremtinių atsiminimų knygos terminą “Stolyfino (ne Lenino, Dzeržinskio ar Stalino) vagonai”.

Praėjus 80 metų nuo atentato prieš Stolyfiną Kijevo teatre pasirodė spaudoje pusėtinai išsami Petro Stolyfino biografija, parašyta dviejų sovietinių autorių – Aleksandro Serebrennikovo ir Grigorijaus Sidorovnikovo. O 1996 m. išėjo iš spaudos ir buvusio caro ministerio sūnaus Arkadijaus Stolyfino atsiminimai: Arcady Stolyfine, DE L'EMPIRE A L'EXIL. AVANT ET APRES 1917. MEMOIRES. Paris, Albin Michel, 1996, kurioje šalia kitų dalykų, labai dažnai užsimenama apie anų laikų Lietuvą.

Leidinyje teigiama: “Pagal kilnę Stolyfinai yra lietuvių, tiksliau senųjų prūsų, giminės žmonės”. Čia pat aiškinama, kad viduramžiųs būta visokio tautų kraustymosi, ir taip viena Stolyfinų šaka nukilusi į rytus, o kita dar laikėsi iki antrosios XIX š. pusės savo majorate (dvaruose) Stalupėnų apylinkėje, vėliau išnyko. Sovietų akademikas E. I. Grekov netgi kildina Stolyfinų pavardę iš to vietovardžio Stolypa (“stol” – akmuo, “apa” – upė, atseit – “akmenuota upė”).

Niekam nepaslapstis, kad kilmingųjų šeimų kronikos – pasibaisėtina sprangus skaita-

las, reikalaujantis nemažos ištvermės. Taip jose pasimetama tarp begalės protėvių ir palikuonių vardų, kol autorius iškloja kiekvieno jų gyvenimo nuobodžias istorijas.

Panašų “sausgyslių” aptinkam ir Arkadijaus Stolyfino veikale. Bet, o stebukle, tie dalykai, kurie mus domina – užuominos apie Lietuvą ir autoriaus vaikystės rojų Kalnaberžę atpasakojami vaizdžiai ir patraukliai. Juo labiau, kad autorius išreiškia savo prierašumą gimtinei tokiais žodžiais: “Manyje yra dvi sielos; viena jų – rusiška, kita – lietuviška. Tai aš supratau parvažiuavęs Kalnaberžėn. Ir tai išliko iki šios dienos”.

Nepriklausomybės laikais Kalnaberžę garsėjo tuo, kad ten buvo “nepilnamečių pataisos namai”. Ar jie buvo įsikūrę buvusiam Stolyfino dvare, rašančiam nežinoma, bet Arkadijus Stolyfinas tą iš prosenių paveldėtą nuosavybę aprašinėja šitaip:

“Tas smulkus ūkis (maždaug 860 ha) buvo plačiųjų grafių Čapskių valdų dalelė. Konfiskuota po 1863 m. sukilimo (kuriam Čapskiai be jokių abejonų dalyvavo) jį puseiui įsigijo admirolas Kušelevas – tolimas mūsų šeimos giminaitis, kuris ten niekad nebuvo įkėlęs kojos”.

Faktiškai to pirkinio istorija šiek tiek įstabesnė. Pasirodo, autorius senelis buvo paskolinęs tam admirolui Kušelevui pinigų. Kadangi tasai nepajėgęs grąžinti skolos, bet buvęs doras žmogus, perleides Kalnaberžę už skolą. Toliau rašoma:

“Kalnaberžės vasarnamiai (Chalet), statyti pirmoje XIX š. pusėje, kažkodėl olandiško stiliaus, kai aš ten buvau, teaturoje vos 16 kambarių. Mano senelių laikais jo būta dar mažesnio. Grafių Čapskiai naudojo tą pastatą kaip medžioklės paviljoną.

Pastato fasade buvo du įėjimai: vienas grafiui, kitas – grafienei. Mano seneliai buvo įsirengę skoningai ir... nepatogiai. Mums tekdavo susigrūsti vasarą, kai atvažiuodavo tėvai. Tai būdavo dar viena tema mano mamos desperacijai; nors jos skonis buvo ne kažin koks, bet norėdavo jaustis laisvai.

Pradedant 1890 m., mano motina suskato kurti tenai savąjį rojų. Ne be vargo. Ji sunkiai apsiporto su lietuviškas kumėtais. Tie žmonės pažįsta mano tėvą nuo mažens, o ji yra įsikūnijusi į 7-tą psl.)

Kova dėl lietuviškų pamaldų Seinuose

Tai beveik 40 metų trukusi drama, pasibaigusi laimėjimu. Dabar laikas budėti, kad laimėjimas nebūtų prarastas

Čia spausdiname lenkų istoriko WŁODZIMIERZ TARKA studijos “Religinis Lenkijos lietuvių gyvenimas po 1945 metų” dalį apie Seinus. Tai gana objektyvi apžvalga, parašyta lenkų kalba, remiantis archyviniais duomenimis. Lietuvių kalbon išvertė Zilvė Makauskienė. Antraštės – “TŽ” redakcijos. RED.

Laimėjus Punske, aktuali tapo lietuviškų pamaldų problema Seinuose. Po 1957 m. vasario mėnesį įvykusios LVKD organizacinio komiteto intervencijos pas Lenkijos primą kard. Wyszinski Seinų parapijos lietuvių kreipėsi į Lomžos vyskupą, prašydami sugrąžinti lietuviškas pamaldas ir giedojimus Seinų šventovėje. Nors buvo praėję dešimt metų nuo tos dienos, kai buvo panaikintos lietuviškos pamaldos, lietuviai išlaikė savo papročius, religines apeigas, giedojimus: “Sunkiamė mums laikotarpyje giedojome savo namuose įvairių susitikimų ir švenčių proga, giedojome kalėdines giesmes, Advento giesmes, namuose meldėmės lietuviškai”.

Kurija ir klebonas

Kurijos kancleris vyskupas Moscicki paliepė Seinų parapijos klebonui kun. Antoni Wężyk “patenkinti lietuvių prašymus” ir suorganizuoti lietuvišką religinį centrą... Žagariuose, koplyčioje, kurią reikėtų suremontuoti. Nors Žagariai buvo netoli nuo lietuviškų kaimų, bet lietu-

viai nenorėjo būti antros kategorijos parapijiečiai ir prašė sugrąžinti lietuviškas pamaldas Seinų bazilikoje. Visame šiame lietuvių ginče pamaldų vieta ir buvo svarbiausia bei lemianti.

Lietuviai, daugiau patyrę, neatsakė savo reikalavimų ir siuntė vis naujus laiškus kurijai.

Lietuviškų pamaldų sugrąžinimui į Seinus priešinosi ir klebonas, ir kurija. Menkindamas lietuvių reikalavimus, kun. Wężyk įtikinėjo Lomžos vyskupą, prašydami sugrąžinti lietuviškas pamaldas ir giedojimus Seinų šventovėje. Nors buvo praėję dešimt metų nuo tos dienos, kai buvo panaikintos lietuviškos pamaldos, lietuviai išlaikė savo papročius, religines apeigas, giedojimus: “Sunkiamė mums laikotarpyje giedojome savo namuose įvairių susitikimų ir švenčių proga, giedojome kalėdines giesmes, Advento giesmes, namuose meldėmės lietuviškai”.

Lenkų prašymas

Kleboną rėmė parapijiečiai lenkai. 1958 m. kovo mėn. 364 asmenys pasirašė prašymą vyskupui Falkovskui, kuriame buvo prašoma “neduoti leidimo nereikalingoms ir kenksmingoms pamaldoms lietuvių kalba mūsų Seinų šventovėje”. Pasipiktinę parapijiečiai išspėjo, esą lietuvių mažuma, “kurstoma kelių netikėčių ir bepročių šovinizmų”, reikalauja įvesti lietuvių kalbą į Seinų šventovę “dėl žvėriško šovinizmo, o ne dėl didesnio religingumo ar supratimo pamaldų prasmės, nes lietuviai ne tik supranta lenkiškai, bet ir gerai kalba ta kalba, daug kas jų eina aukštąsias pareigas vietos administracijoje”. Istorinė neapykanta bet kokį kompromisą darė neįmanoma.

Klebono laikysena

Priešindamas lietuvių reikalavimams, klebonas išgalvodavo įvairius “triukus”. Kadangi lietuviai savo prašymus siuntė Lomžos kurijai, o ne Seinų parapijos adresu, kun. Wężyk, “pergalvojęs” reikalą, dėjosi formaliai nieko nežinąs apie “lietuvių tikinčiųjų reikalavimus”. Taigi nebuvo jokios lietuvių problemos Seinų parapijoje.

1958 m. balandžio mėnesį apie savo naują sumanytą klebonas painformavo savo vadovus Lomžoje. Pakartotinai išspėjo, kad nereikia skirstyti para-

pjičių pagal tautybes, nes tokio susiskirstymo “iki šiol nėra”. Bijodamas neigiamos reakcijos iš lenkų parapijiečių pusės, klebonas nenorėjo gilintis į lietuvių problemą. Iš kitos pusės išspėjo, kad Žagarių koplyčėlės remontavimą ir suorganizavimą ten lietuviško religinio centro lietuviai laikys išimtinai savo laimėjimu. Tuomet galėtų pareikalauti ten “lietuviškos parapijos”. Todėl siūlė kurijai, kad pati kurija “ne parapija, ne lietuviai” kreiptųsi į vaivadijos valdžias dėl leidimo koplyčios remontui.

Lietuvių laišakai

Lietuviai, nepavargę dėl patirtų nesėkmių, vėl pakartojo savo reikalavimus. Nauji laišakai plaukė į kuriją. Juose buvo prašoma leisti melstis lietuviškai Seinuose ir Smalėnuose, kur “jau daugel metų lietuviai yra skriaudžiami, nes ten nėra lietuviškų pamaldų” (1959 m. sausio mėn.).

Lietuvių pastangos nebuvo visiškai nesėkmingos. Jiems pavyko išsikvoti “savo” kleboną Punske, buvo žadama koplyčia Žagariuose, o 1959 m. buvo sugrąžintos lietuviškos Mišios ir pamokslai Smalėnuose. Nepasikeitė padėtis tik Seinuose. 1961 m. sausio mėnesį Lomžos vyskupas gavo laišką, reikalaujantį lietuviškų pamaldų grąžinimo Seinų šventovėje. Lietuviai teigė, kad jie sudaro šioje parapijoje 43% gyventojų (Punske 75%). Savo ganytoju jie pasirinko kun. Karpovičį iš Seinų, palankų lietuviams. Jie išspėjo vyskupą, kad jei jų prašymas nebus patenkintas, kitais metais nepri-

ims kalėdojančio kunigo. Taip pat laiško autoriai atkreipė kurijos dėmesį į tai, kad tikybinių vadovų laikysena nenaudingai skiriasi nuo valstybės valdžios politikos. Jie priekaištavo, kad neleidami melstis lietuviškai, prisideda prie nutautinimo lietuvių parapijiečių. Nors kurija ir neatsakė raštu, ne į vieną lietuvių prašymą, pastarieji nesiliausią kovoję dėl lietuviškų pamaldų Seinuose iki pergalės.

Klebono siūlymai

Su lietuvių pateiktais duomenimis nesutiko Seinų klebonas (perdėtais palaikęs ypač statistinius duomenis). Pagal kun. Wężyk, Suvalkijoje gyveno ne 30.000, bet 8.000 lietuvių. Lietuviai esą sudarė du trečdalius (ne 75%) Punkskas parapijiečių ir apie 20% Seinų parapijiečių (ne 43%). Kunigas pridūrė, kad nėra jo parapijoje nė vieno grynai lietuviško kaimo. Jis pakartotinai išspėjo, kad lietuviškų giedojimų ir pamokslų įvedimas į Seinų baziliką sukeltų “stiprų lenkų protestą”, prisimenančių neigiamą lietuvių laikyseną karo metu. Jisai siūlė kelis kaimus, kur gyvena lietuviai “šoviniškai”, prijungti prie Punkskas parapijos ir tuo būdu išspręsti problemą. Sutiko sąlyginai įvesti lietuviškas pamaldas Žagarių koplyčioje, bet jai lietuvių turėtų suremontuoti. Pareiškė, ir tai jau nebuvo naujovė, jeigu pas jį ateis 100 norinčių, leis kunigui Karpovičį laikyti lietuviškas pamaldas evangelikų šventovėje Seinuose. Pirmą kartą klebonas sutiko įsileisti lietuvių kalbą į Seinus, nors dar pro virtuvės duris.

Byla plečiasi

Problema liko ir toliau neišspręsta. Lietuviai siuntė laiškus kurijai (1961 m. liepos mėn., 1963 m. gruodžio mėn., 1964 m. birželio mėn.). Jie rašė vyskupui Falkovski, kad negali atlikti katalikiškų pareigų (išpažinties, krikšto) savo gimtajai kalbai. 1964 m. liepos mėnesį savo laiške informavo: jeigu vyskupas neregauos į jų prašymą, bus priversti kreiptis į popiežių, kad “išspręstų šį reikalą”.

Lietuvių skundai dėl draudimo sava kalba melstis tapo vis

svaresni. Problema išėjo už Lomžos kurijos ribų. 1964 m. rugpjūčio mėn. šiuo klausimu susidomėjo Poznanės arkivyskupas Antoni Baraniak. Lomžos vyskupas Moscicki užtikrino Poznanės metropolitą, kad “lietuviai neturi problemų dėl religinio patarnavimo gimtąja kalba”. Lietuviškos pamaldos esą laikomos Punske ir Smalėnuose, kur lietuviai sudaro atitinkamai 60 ir 40% tikinčiųjų, o Seinų parapijoje, kur jų yra tik 25%, remontuojama didelė koplyčia “vien lietuviams”.

(Bus daugiau)

SEINŲ BAZILIKA, lenkų dvasininkijos administruojama, kurioje ir lietuviai turi teisę į lietuviškas pamaldas. Dėl jų seiničiai kovojo ištisus keturis dešimtmečius. Prie bazilikos – lietuvių jaunimo atstovės

Ar mes vieni visatos erdvėje?

HENRIKAS KUDREIKIS

Holyvudas ir tūkstančiai knygų bei knygelių skleidžia mokslu nepagrįstas istorijas. Atrodo, kad visata knibžda įvairios išvaizdos būtybėmis. Astrofiziologijos profesorius Carl Sagan, didelis fantastas, vis ieško gyvūnų erdvėse, rašo vis naujas svajonėmis pagrįstas knygas. Bet ir jis iki šiol nieko konkretaus negali parodyti, išskyrus dar neįrodytą spėjimą, kad Marsas kadaise būta primitivios formos gyvybių-bakterijų.

Iš tikrųjų visa cilė mokslinių tyrimų įvairiose srityse rodo, kad greičiausiai mes esame vieninteliai gyventojai didžiulėje visatos erdvėje. Gyvybei reikalinga saulė, viena iš žvaigždžių, kuri teikia pakankamai branduolinių energijos planetoms šildyti. Bet jei žvaigždė per didelė, masyvi, ji greitai iš-eikvoja savo hidrogeninį karštį. Visų žemės gyvių išsilaikymas priklauso nuo vandens. Tas pats turėtų galioti ir kitoms planetoms. Maždaug 200 milijardų mūsų galaktikos žvaigždžių ir jų aplinkinė erdvė užpildyta gyvybei reikalingomis molekulėmis, tad daugelis mokslininkų linkę tikėti, jog visatoje mes nesame vieni – dalinamės erdve su tūkstančiais, gal milijonais, kitų civilizacijų.

Bet ištyrus tiksliau, ši logika subyra. Naujaisi astronominiai stebėjimai ir tyrimai rodo, kad gyvybės atsiradimas nėra atsitiktinumas. Kai kurios gyvybės formos visatoje gal išsilaiko kitokiuose skysčiuose, bet dauguma biologų mano, kad protaujančios būtybės negali išsivystyti be vandens, kuriam reikia nuolatinių temperatūros mažiausiai milijardą metų.

Tik vidutinio amžiaus saulė

atitinka šiuos reikalavimus. Paukščių tako (Milky Way) galaktikoje tokių kitų žvaigždžių beveik nėra. Du trečdaliai jų yra dvigubos ar trigubos. Jų traukiamosios jėgos (gravitacija) ir karščiai yra nepalankios jokių gyvybių atsiradimui. Vanduo išdžiūtų. Jei žvaigždė per toli, užšaltų.

Dauguma pavienių žvaigždžių taip pat netinka gyvybės išsilaikimui, nes jos nutolusios nuo

saulės masės, nepakankamai šiltos. Niekas nežino, kiek žvaigždžių turi palydovus. Bet kiek iš jų gali išlaikyti gyvybę? Paskutiniu metu astronomai tikisi atradę planetas, skriejančias apie žvaigždę 51 Pegasus, žvaigždę 70 Virgo ir žvaigždę 47 Grigo ratų (Ursa Majoris). Patyrinėjus optimizmas sumažėjo. Planeta, skriejanti apie žvaigždę 51 Pegasus, yra Jupiterio dydžio, per arti žvaigždės ir iškeptų 1000° karštyje. Virgo 70 neatrodo tinkama gyvybės išsilaikimui, nes turi eliptinę orbitą, rodančią didžiulius klimato svyravimus, be to, jos masė 6,5 kartų didesnė už Jupiterio. 47 Grigo ratų planeta per arti žvaigždės.

Mokslininkai įrodo, jog magnetinė mėnulio trauka (gravitacija) stabilizuoja žemės ašies sukimosi; kitų planetų, ypač Jupiterio, trauka trukdytų normaliam sukimuisi. Mėnulis mažina ir staigius klimatinis svyravimus. Be jo pagalbos žemė būtų panaši į Venerą arba būtų amžinas ledynų plotas.

Magnetinis laukas aplink žemę sukuria šiaurės pašvaistę, bet kartu apsaugo ją nuo mirtinos radiacijos. Jupiteris yra taip pat lyg angelas sargas, sulaikęs kometas ir asteroidus, kurie atsimušę į žemę sunaikintų gyvybę. Galbūt vieną dieną mūsų civilizacija ras kelius į žvaigždynus. Šiandien tai dar nepasiekiamas svajonė. Neatpažinti orlaivai (UFOs), veidai Marsas, senovės astronautai tėra vaizduotės padarai. Kol kas nėra nė mažiausio įtikinančio šlapio, kad mūsų saulės sistema būtų aplankiusios gyvos būtybės iš erdvės.

Su radijo teleskopais mokslininkai bando pagauti ženklus iš erdvių, kitų protaujančių būtybių. Kol kas erdvėse ramu. Tad atrodo, kad didžiulėje visatoje mes esame vieni. Atominis sprogimas, erdvės užteršimas, asteroidų kritimas ir kitos gamtos nelaimės gali sunaikinti mūsų civilizaciją.

Naujųjų ateivių gegužinėje Toronte 1996.VIII.3 dainuoja "tryn žemaitės" iš "Ainių" ansamblio

Nuotr. V. Kulnio

SKAITYTOJAI PASISAKO

ANONIMINIAI ALKOHOLIKAI

Jau praėjo 8 metai nuo mano pirmos kelionės ir pirmo susitikimo su Lietuvos AA nariais. Tuo metu AA steigėjas Romas O. visiškai atsitiktinai žmonos draugės pasiūlymu kreipėsi į nepažįstamą mokytoją, kuri buvo gavusi prieš kelerius metus iš vieno kunigo išverstą į lietuvių kalbą knygą "Anoniminiai alkoholikai". Romas išsiuntė laišką ir pradėjo skaityti knygą. Taip prasidėjo jo pasveikimas ir atbudimas AA programoje.

Šiandien Lietuvoje veikia AA grupės: Alytuje, Joniškėje, Klaipėdoje, Druskininkuose, Kaune – 3 grupės, Panevėžyje, Telsiuose, Šiauliuose, Marijampolėje – 2 grupės, Kelmėje, Šilutėje, Raseiniuose, Utenoje, Vilkaviškyje, Švenčionyse, Mažeikiuose, Tauragėje, Biržuose, Plungėje, Švėkšnoje ir Kėdainiuose.

AA tarnybos centras yra Vilniuje (A/D 2304, 2050 Vilnius, telefonas 26-00-17). Vilniuje dabar veikia 6 grupės. Centrinėje užregistruavę arti 500 narių. Tai didelė pažanga nuo 5 asmenų, kai aš buvau Lietuvoje. Jeigu skaitote "Gimtąjį kraštą", tai matote kaip intensyviai

ir pastoviai Vilniaus gydymo centrą "Geroji viltis" ir AA veikia. Toronte nusprendė nedaryti daugiau susirinkimų lietuvių patalpose, nes daugelis žmonių nesupranta alkoholio ligos ir neremia/nelanko AA. Aš jų nekaltinu, nes tie, kurie bando dalintis savo patirtimi, nėra visuomet suprantami ir kartais turi išgyventi daug nemalonių ir skaudžių kritikavimų. Alkoholio liga yra tokia, kuri nelengvai prieinama ir suprantama tiems, kurie nėra alkoholikai.

Toronto centrinės telefonas: 416 487-5591, 66 Paulart Drive, Etobicoke, Ontario. Galima prašyti lietuviškai kalbančio. A. A.

GALIU PRIŽIURĖTI

Esu lietuvis ir gyvenanti Tauragėje. Kai gaunu jūsų laikraštį, visuomet perskaitau. Laikraščio gale yra skelbimai. Juose dažnai būna ieškomos lietuviškos moterys, kurios galėtų prižiūrėti mažamečius vaikus, gyvūnus bei namų ūkį. Esu lietuvis, 24 metų, auginu 2 metų dukrą. Norėčiau, kad atsirastų Kanadoje lietuvių arba rusų šeima, kurioje galėčiau kartu su savo dukryte prižiūrėti vaikus, gyvūnus ir tvarkytis namų ūkyje. Esu tvarkinga, išsilavinusi moteris. Adresas: M. Vizgintienė, Taurai Senvagės 2, Tauragė, Lithuania. Tel. 011-370-4-65-46-45. Meilė Vizgintienė

Kanados lietuvių bendruomenės žinios

– KLB suvažiavimas įvyks 1996 m. lapkričio 30 d. Mississaugoje, Anapilio sodyboje, muziejaus-archyvo patalpose.

– Rugpjūčio 27 d. Lietuvių Namuose įvyko Rytų Europos tautų, kurios siekia jų kraštų priėmimo ir ŠAS (NATO), atstovų susitikimas su parlamento nariu J. Fliss. Latvės Janis Eich-

manis yra parašęs nuo klausimu pranešimą, kuris jam buvo įteiktas ir bus išsiųstinėtas visiems parlamentarams, senatoriams ir organizacijoms. J. Fliss patarė pirmiausia kreiptis į užsienio reikalų ir krašto apsaugos ministerijų pareigūnus. Pažadėjo ir savo paramą. Susitikime dalyvavo 20 asmenų. Lietuviams atstovavo KLB pirm. A. Vaičiūnas, pav. N. Liačienė, Toronto apylinkės pirm. D. Garbaliuskienė. Šios veiklos išlaidoms padengti gruodžio 14 d. vengrų "Freedom House" patalpose yra ruošiami pietūs. Kaina \$30 asmeniui.

– Keturiems jaunuoliams – ems yra suteikiama galimybė studijuoti Kauno dailės institute architektūrą, miesto planavimą – kraštovaizdį (landshaft), tekstilę, keramiką, pritaikomąjį meną. Diplomai bus pripažinti "Ontario College of Art". Mokėstį už mokslą ir vietą gyventi parūpins Kauno dailės institutas. Pačiam reikės apsimokėti tik už pragyvenimą. Smulkesnę informaciją teikia KLB raštinė: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, tel. (416) 533-3292, faksas (416) 533-2282. Inf.

– A. a. Augustinas Senkus testamentiniu palikimu Kanados lietuvių bendruomenei paskyrė \$500. Krašto valdybos nariai velionį prisimins savo maldose.

HUMORESKA

Eliksyras

Bepigu, sakau, būti jaunam. Dabar tik ir tegirdi:

– Kur lėdi, seni?

– Seni, nesimaišyk po komy!

Žinau, kad senas, bet tas žodis "senis" – lyg peiliu širdį veria.

Ne, sakau, turiu atjaunėti! Ir ėmiausi priemonių... Kirpykloje apskirpau plaukus pagal paskutinę madą, nusipirkau jaunatviškos išvaizdos, ryškių spalvų drabužių, apavų, į kairę ausį įsivėriau žaizduojantį auskarą ir, taip išsicackinęs, išėjau į gatvę. O čia!

– Sukvailiojo senis, – girdžiu šnibžtant.

Ne, manau, šitas variantas netinka. Išorės tinkavimas manęs nepajauins – reikia atjaunėti iš vidaus! Ir griebiausi chemijos... Išstudijavau alkaloidus, halogenus, nitratus ir dar visokių... "rotus"... Įsirengiau laboratoriją, kurioje pradėjau kurti jaunystės eliksyrą. Įvairiausių chemikalų maišiau, trinau, virinau... Bet savo pasiekiau. Pradėjau vartoti tą eliksyrą – ir vis į veidrodį žvilgčioju. Jaunėju ne metais, o valandomis. Per parą gal kokiais metais pajauėju. Nespėjau nė apsidairyti, kai aš, peršokęs savo jaunystę, atsidūriau vaikystėje. Dabar man gal koks dešimt metų... Bet!

– Kur lėdi snargliau?

– Ne vaikams čia nosį kaitioti...

Tokius ir panašius kreipinius dabar ir tegirdžiu. Vajė, kaip vėl norėčiau būti senu – juk vaikams viskas draudžiama... Tik kaip dabar man besukurti retro-eliksyrą, kai jau ir mano protelis dešimtmečio?..

Stepas Miltenis, Raseiniai

Metinė "TĖVIŠKĖS ŽIBURIŲ" prenumerata oro paštu – 115 dolerių visuose pasaulio kraštuose, įskaitant ir Lietuvą.

Registruota masažo terapeutė

Ramona Girdauskaitė, B.Sc., R.M.T.

20 High Park Blvd., Toronte.

Gydymasis masažas ("Craniosacral Therapy")

Priima pasientus pagal susitarimą

Telefonas 416 536-5437

Su gydytojo nurodymu dauguma privačių sveikatos draudų bendrovių (extended health care benefits) gydymą masažą padengia pilnai ar iš dalies.

Dantų gydytoja

Gintarė Sungailienė, D.S., D.D.S.

1553 Hurontario Street, (l pietus nuo QEW)

Mississauga, Ontario L5G 3H7 **Tel.: (905) 271-7171**

Taip pat gydytoja priima pacientus ketvirtadieniais

1588 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A7

(Priešais Lietuvių namus)

Tel.: 416 530-1070

Dantų gydytojai

Dr. J. E. BIRGIOLAS, D.D.S.

Dr. S. DUBICKAS, D.D.S.

Dr. R. KARKA, D.D.S. M.S. Dip. Orth.

(Orthodontist)

2373 Bloor Street West

(Prie Jane St.)

Telefonas

416 763-5677

Šeimos gydytojas,

dr. Aleksandras Spudas

šiuo metu priima naujus pacientus.

1448 Lawrence Avenue East, Suite 210,

(prie Victoria Park Avenue)

Victoria Terrace Medical Centre, North York, Ont. M4A 2V6

Tel. 416 751-0082

Advokatas

VIKTORAS E. RUDINSKAS,

B. Eng., M. Eng., B.C.L., LL.B., M.B.A., P. Eng.

27 John St., Second Floor

Weston, Ontario M9N 1J4

(arti Lawrence ir Weston Rd.)

Tel. 416 240-0594

Lengvai pasiekiamas
autobusu nr. 79 (Scarlett
Road) nuo Runnymede
požeminio stoties.

Advokatas

ALGIS S. PACEVIČIUS, B.Sc., LL.B.

2 Jane St., Suite 500

(Bloor ir Jane gatvių kampas)

Toronto, Ontario M6S 4W3

Tel. (416) 762-7393

Fax (416) 763-0674

Atstovybės Lietuvoje naujas

adresas: Goštauto 4-78

(kitoje Neries upės pusėje

nuo "Lietuvos" viešbučio)

Vilnius

Tel. (3702) 22 78 97

Fax (3702) 22 63 68

DRESHER

DRAUDA

Visi draudos patarnavimai. Lietuvių kalba patarnauja V. Drešeris ir Rima (Petkutė) Drešerienė.

Nekilnojamas turtas

Patarnavimai visose pirkimo ir pardavimo srityse. Kreiptis į Valterį ar Rick Drešerius

Nekilnojamo turto įkainojimas

– mirtigčių – mokesčių – turto ir kt. Kreiptis į Rick Drešerį

3830B Bloor St. West, Etobicoke, Ontario M9B 1K8

Tel. 416-233-3334, 416-231-2661

FAX 416-233-0285

Darbo valandos: 9 v.r. – 7 v.v., šeštadieniais – 9 v.r. – 5 v.p.p.

Narys "Better Business" biuro

Patarnavimas - greitas ir tikslus!

V. DAUGINIS – telefonai 416 762-4232, 905 822-7376

Lilija Pacevičienė – telefonai 416 762-4232, 519 853-3652

* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *

* GYVYBĖS * KOMERCINĖ *

DRAUDA - INSURANCE

Walter V. Dauginis Insurance Broker Limited,

2 Jane Street, Suite 204 (kampas Jane ir Bloor), Toronto, Ont. M6S 4W3

416 762-4232 FAX 416 762-5588

HomeLife/Realty One Ltd.

Realtor-Member

FAX 416 763-5097

2261 Bloor Street West,

Toronto, Ontario M6S 1N8

Visais namų pirkimo-

pardavimo reikalais jus

informuos ir maloniai

patarnaus

NUJOLĖ B. BATES

tel. 416 763-5161

(24 val. pager)

Dantų gydytoja

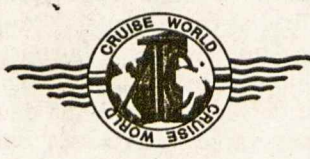
ASTA E. GRINIS-VAIDILIENĖ, D.D.S.

3101 Bloor Street West, Suite 308,

Toronto, Ontario M8X 2W2

(trys blokai į vakarus nuo Royal York)

Telefonas 416 237-1273

Audra

T r a v e l

C o r p o r a t i o n

& CRUISE WORLD

Mūsų biure Jūs galite užsakyti:

♦ Geriausias keliones į Lietuvą.

♦ Skridimus į įvairius pasaulio kraštus.

♦ Atostogas šiltuose kraštuose.

♦ Keliones pramoginiais laivais.

♦ Poilsines keliones į kurortus ir sanatorijas.

♦ Sveikatos ir kelionių draudimus.

♦ Išskvietimus bei vizas.

Smulkesnių žinių teiraukitės telefonu:

416 762-7447

Lietuviškai kalbantiems agentams papildomi numeriai (ext.#):

Onai – 103, arba – 104,

Audronei (dėl kelionių laivais) – 102.

Fax 416 769-6753

E-Mail: audra@pathcom.com

256A Durie St. (Bloor West Village),

Toronto, Ont. M6S 3G3

I Lietuvą su Nordland Express

Siuntiniai laivu • Oro paštu

Pinigų perdavimas • Prekybiniai pervežimai

Nordland Express 1650 Bloor St.W.,
Toronto, Ontario, Canada M6P 4A8

Darbo valandos: Nuo pirmadienio iki penktadienio
9 v.r. iki 6 v.v.

Toronto 535-5000

Skyrius: North York 164 Willowdale Ave, North York, Ont.
(416) 222-4021

Hamilton Ada ir Alfredas Zorkus
1880 Main St.W. #205
(905) 522-9966

London Jonas ir Maryte Narusevičiai
1055 Guildwood Blvd.
(519) 657-1751

Montreal Andrejs Vitols
105 56th Ave., Lachine
(514) 637-9102

Už Toronto ribų 1-800-561-3113

Turner & Porter

LAI DOTUVIŲ NAMAI

TORONTE

ETOBICOKE

ir

MISSISSAUGOJE

TORONTONT

Anapilio žinios

– Rugpjūčio 31 d. palaidotas a. a. Bronius Pošius, 74 m. amžiaus.

– Praeitą savaitę gražiai praėjo vaikų choro „Angeliukai“ dainavimo stovykla. Stovyklai vadovavo muz. Nijolė Benotienė, ūkiniais reikalais rūpinosi Ramunė Stravinskienė, o joms talkino: Aldona Šimonėlienė, Bernadeta Rovenė, Violeta Henderson, Anita Wasowicz ir Teklė Sankauskienė. Sporto valandėlės pravedė: Darius Narušis ir Jonas Baliūnas. Jiems visiems nuosirdi padėka.

– Šia savaitę bus pirmasis mėnesio penktadienis. Tą dieną 7 v.v. bus Šventoji valanda prie išstatyto Švėčiausiojo. Visi kviečiami dalyvauti.

– Anapilio valdybos posėdis bus rugsėjo 5, ketvirtadienį, 7 v.v. klebonijos posėdžių kambary.

– Anapilio sodybos visuotinis susirinkimas bus rugsėjo 25, trečiadienį, 7 v.v. parapijos salėje.

– Mūsų šventovės choras pradės savo veiklą rugsėjo 8, ateinantį sekmadienį, 10 v.r. repetitijų salėje ir tą dieną jau giesdės per 11 v.r. Mišias. Choro valdyba kviečia visus buvusius narius bei naujus asmenis jungtis chorin ir giesmėmis kuo iškilmingiau garbinti Dievą.

– Mūsų parapijos šventė šiais metais bus švenčiama rugsėjo 29, sekmadienį, 3 v.p.p. Pamaldas laikys ir Sutvirtinimo sakramentą teiks vysk. Paulius Baltakis, OFM. Po pamaldų bus parapijos vaišės.

– Kanados lietuvių dienų pokyliui jau galima įsigyti bilietų Anapilio knygyne.

– Mišios rugsėjo 8, sekmadienį, 9.30 v.r. už a.a. Joną, Oną Ališauskus ir Kotryną, Kazimierą Vasiliauskus, 11 v.r. už parapiją; Wasagoje 11 v.r. už a.a. Feliksą Noriką.

Lietuvių namų žinios

– Sekmadienio, rugsėjo 1, popietėje dalyvavo 228 asmenys. Svečių knygoje pasirašė Jonas Balčiūnas, Irena Kalinkurčienė iš Port Severn; Marta Paulikaitienė, O. Galinaitiene iš Čikagos; Ida Jonušaitienė; Jonas Norkus iš Hamiltono; Aldona ir Romas Zubrickai iš Cambridge, Ont. Pranešimus padarė ir su svečiais supažindino LN valdybos narė L. Pocienė.

– LN valdybos posėdis – rugsėjo 5, ketvirtadienį, 7 v.v.

– Rugsėjo 4, trečiadienį, 1 v.p.p. įvyks LN vyrų būrelio valdybos posėdis. Bus aptarti ateities planai ir įvykusi poilsio stovykla. Negalintieji dalyvauti prašomi pranešti Teodorui Stanuliiui 769-1616.

– Rugsėjo 22, 2 v.p.p. visuomeninės veiklos komitetas rengia simpoziumą tema „Lietuvos energetika, ekonomika ir socialiniai reikalai“.

– „Lokio“ svetainės lankytojai prašomi pasinaudoti pasiūlymų bei pageidavimų dėžute.

Adomo Jakšto spauštuvėi aukojų: \$50 – J. Staškevičius.

Anapilio parapijos „Angeliukų“ chorui aukojų: \$100 – S. Radzevičienė; \$50 – J. Rovas.

Šv. Jono kapinėms aukojų: \$500 – Toronto lietuvių liuteronų Išganytojo parapija.

Vysk. K. Paltaroko vidurinei mokyklai Panevėžyje aukojų: \$500 – J. Staškevičius.

A. a. Antano Gustainio brangiam atminimui pagerbti Valerija Gustainienė „Tėviškės žiburiams“ aukojų \$100.

A. a. dr. Jono Zulono 20-ties metų mirties prisiminimui žmona Delfina Zulonienė „Tėviškės žiburiams“ aukojų \$100.

Vilniaus radijas užsieniui nuo rugsėjo 2 d. savo programą transliuos nauju 6120 KHz dažniu. Laikas tas pats.

ADOMO JAKŠTO spauštuvėje Kaišiadoryse prie įėjimo – suinteresuotas jos lankytojas ir spauštuvės darbuotoja 1996 m. vasara. Nuotr. J. Staškauskas

Prisikėlimo parapijos žinios

– Platinami bilietai į Kanados lietuvių dienų pokylį, kuris įvyks Anapilio salėje spalio 12 d. Bilietų galima įsigyti pas Vytautą Tasecką sekmadieniais po pamaldų parapijos salėje arba paskambinus tel. 905 824 4461.

– Rugsėjo 6-oji pirmasis mėnesio penktadienis. Vakare 7.30 val. Prisikėlimo šventovėje aukojamos Mišios. Seneliai ir ligoniniai lankomi namuose bei prieglaudose ir aprūpinami sakramentais iš anksto susitarus su parapijos kunigais. Rugsėjo 7-oji – pirmasis mėnesio šeštadienis. „Gyvojo rožinio“ draugijos nariai dalyvauja Mišiose 11 v.r. Po pietų 5.30 val. pamaldos vyks „Vilniaus rūmuose“.

– Nuo ateinančio sekmadienio, rugsėjo 8 d., pradeda veikti parapijos kavinė, kurioje po pamaldų galima pasistiprinti ir pabendrauti. Šiuo metu kavinėje šeimininkaus Birutė Banseviciene su padėjėjomis.

– Į kleboniją dažnai kreipiasi žmonės ieškodami darbo ar buto. Jei kas galėtų pasiūlyti, prašome pranešti parapijos raštinei.

– Mišios sekmadienį, rugsėjo 8 d.: 8.15 – už a.a. Vladą Walenciją (20 mirties metinės); 9.15 – už a.a. Gegužių šeimos mirusiųsias; 10.15 – už a.a. Janiną Kriščiūnienę, a.a. Sofiją ir Adomą Biretus, a.a. Jurgį ir Prancišką Kontautus, a.a. Danutę Braziene ir Tamošaičių šeimos mirusiųsias; 11.30 – už parapiją ir visus parapijiečius.

Konsulato pranešimas

Pranešime Lietuvos piliečiams „TŽ“ 33-34 nr. yra įrašytas netikslus L.R. generalinio konsulato telefono numeris. Turi būti: (416) 538-2992.

Registruojantis į 1996 m. spalio 20 dienos L.R. seimo rinkimų sąrašą, reikia pateikti sekančias žinias: pavardė, vardas (lygiai taip, kaip įrašyta L.R. pase), gimimo data, L.R. paso numeris, asmens kodas (paso 32 psl. ranka įrašytas numeris), adresas Kanadoje, telefono numeris.

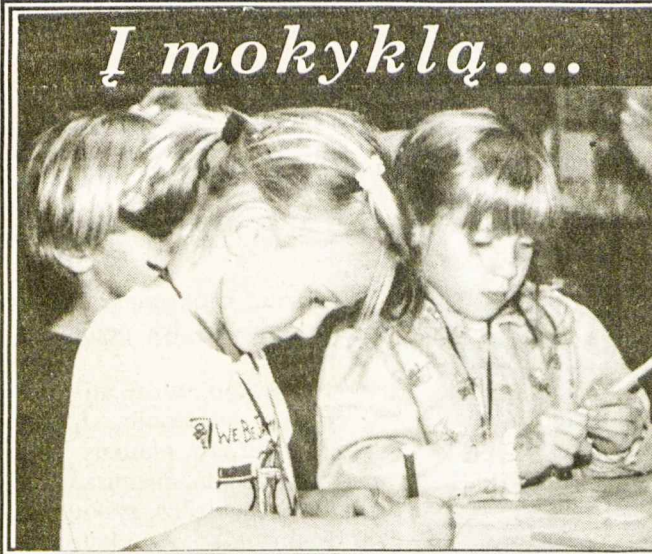
Registruotis galima atsiuntus čia išvardintą informaciją (arba L.R. paso 32 ir 33 puslapių, drauge su adresu ir telefono numeriu, foto kopiją) paštu arba faksu: Consulate General of Lithuania, 1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6. Faksas (416) 538-4345. Arba: Embassy of the Republic of Lithuania, 130 Albert Street, Suite 204, Ottawa, Ontario K1P 5G4. Faksas (613) 567-5315.

Haris Lapas, generalinis garbės konsulas

PADĖKA

Baltiečių moterų tarybos lietuvių skyrius dėkoja visiems, aukojusiems bei dalyvavusiems vakaronėje Sibiro temtiniais remti. Tremtinių grįžimo fondo valdybos pirmininkas Vytautas Cinauskas rašo: „Ačiū Jums visiems už jautrumą, supratimą ir rūpestį, o svarbiausia už pasitikėjimą mumis. Tepadaid Jums Dievas“.

Aukojų: \$100 – A. Bumbulis, L. Karbūnienė, KLB Toronto apylinkė, J. Paškevičius, G. Urbonas; \$50 – E. J. Čuplinskai, J. B. Danaičiai, G. D. Sakus; \$25 – A. Matulionienė, kun. Vytautas Volertas, A. R. Žilinskai; \$20 – M. S. Bušinskai, A. Bražys, B. Čepaitienė, L. Daunienė, Marija Gudelis, O. Juodišienė, ses. Loreta, A. R. Pacevičius, M. Regina, G. M. Šernas, kun. J. Staškus, N. Telnickienė, A. Vaičiūnas, A. Valius, A. V. Žalnierūnaitė; \$10 – A. E. Bockai, Vladas Butkys, V. Gudaitis, Gražina Kocienė, Hilda Lasienė, V. Montvilas, E. Mačiulaitis, J. Z. Mažonai, B. Savickas, P. Šimkus, M. Tamulaitienė, J. R. Tamulionis, J. Valiukienė.

I mokyklą....

Toronto Maironio mokykla

ir lituanistiniai kursai prasidės 1996 m. rugsėjo 21 d.

Registracija (naujų mokinių)

9 v.r. – 12 v.p.p.

“Our Lady of Peace” mokykloje
(70 Mattice Ave., Etobicoke, Ont.)

Tą dieną pamokos vyks nuo 9.30 iki 11.30 v.r.

PRANEŠAME SAVO NARIAMS, KAD

jau galite įsigyti “INTERAC” kortelę, su kuria galėsite:

- Pasiimti pinigų iš visų bankinių automatų, pažymėtų “INTERAC” ženklu bet kur Kanadoje ir bet kuriuo laiku;
- Apmokėti už pirkinius parduotuvėse, kurios prijungtos prie “INTERAC” sistemos.

NORINTIEJI įsigyti šią kortelę prašomi kreiptis į kredito kooperatyvo raštinę.

KVIEČIAME visus narius pasinaudoti nauju patarnavimu.

Prisikėlimo parapijos kredito kooperatyvas Toronte

“Volungė” – Toronto lietuvių choras, vadovaujamas muz. Dalios Skrinskaitės-Viskontienės, ruošiasi pradėti dvidešimt pirmuosius veiklos metus. Pirmoji repetitija įvyks penktadienį, rugsėjo 6, 7 v.v., Prisikėlimo parapijos patalpose. Toli mesinės repetitijos vyks kiekvieną penktadienį, nuo 7 v.v. Visi buvę, esantys ir norintys tapti volungiečiais yra kviečiami teirautis apie įsijungimo sąlygas kreipiantis į vadovę vakarais tel. 416 762-8098.

“Volungė” numato koncertuoti Bostone spalio 19 d., po to atliks savo vienuoliktą metinį Kalėdų koncertą gruodžio 8 d., rengs ketvirtą šokių “Rožių vakarą” vasario 8 d., dalyvaus Toronto “Camerat” choro rengiamoje liūdies muzikos šventėje birželio 1 d. Kaip įprasta, vieną kartą per mėnesį giesdės Mišių metu Prisikėlimo šventovėje. Volungiečiai dabar platina savo naują muzikos įrašų kompaktinę plokštelę/juostelę “Tegu skamba mūsų dainos...”. Jas galima įsigyti kreipiantis į choristus arba choro rėmėjų būrelio narius. “Volungės” choro rėmėjų būrelio posėdis įvyks antradienį, rugsėjo 17, 7 v.v., Prisikėlimo posėdžių kambaryje. A.N.

Prelatas Juozas Prunskis, dosnusis religinių, kultūrinių darbų ir spaudos rėmėjas, neužmiršta ir “Tėviškės žiburį”. Jo lėšomis keliolika tautiečių Lietuvoje gauna “TŽ”. Pastaruoju metu Prelatas užsakė “TŽ” savo giminėms Lietuvoje net 13 prenumeratų. Viena metinė “TŽ” prenumerata paprastu paštu – 40 dol. Kai kurie “TŽ” skaitytojai, palaikantys glaudžius ryšius su savo artimaisiais Lietuvoje, taip pat yra užsakę jiems “TŽ” paprastu paštu. Oro paštas brangus – 115 dol. metams.

Šia proga pažymėtina, kad prel. J. Prunskis įsteigė krikščioniškos veiklos premiją – paskyrė 10,000 dol., iš kurių palūkanas bus sudaroma premija remti krikščioniškoje veikloje pasižymėjusiems asmenims išvijoje (išskyrus JAV) ir Lietuvoje. Premiją administruoti yra patikėta Kanados lietuvių katalikų centrui, kuriam pirmininkauja Jonas Andriulis.

Taisytinis klaidos. “TŽ” 1996 m. 35 nr. “Skaitytojai pasisako” skyriuje įdėtas kan. J. Andrikonio laiškas ir išspausdinta “Kriauklių klebonas”. Turi būti – **Kiauklių**. Tai Kaišiadorių vyskupijos parapija, kurios šventovė sunaikino iš Lietuvos vejama sovietinė kariuomenė. Dabar tos vietovės parapijiečiai telkia lėšas tai šventovei atstatyti. Jiems reikalinga išvijos tautiečių pagalba, nes statyba labai brangi, o parapijiečiai neturtingi – kaimo žmonės, kurie sunkiai verčiasi, ypač dabartiniu metu.

– Tame pačiame “TŽ” nr. Prisikėlimo par. kronikoje paminėtas kun. Aloyzas Pukenis. Turi būti – Robertas Pukenis. Taip įrašyta jo pavardė oficialiame Lietuvos kunigų sąraše. – “TŽ” 1996 m. 33-34 nr. 3 psl. prie A. Garmutės straipsnio nuotraukų įrašai yra sukeisti: viršutinės nuotraukos įrašas turi būti po žemesniąja ir atvirkščiai.

• Ar jau parėmė Kanados lietuvių kultūros muziejų?

Lietuvių Namų Vytauto Didžiojo menėje 1996 m. rugsėjo 22, ketvirtadienį 2.30 v.p.p. įvyks simpoziumas

Tema: Lietuvos energetika, ekonomika ir socialiniai reikalai seimo rinkimų išvakarėse – KAS DARYTINA TOLIAU? **Pranešėjai:** inž. K. Astravas, prof. V. Samonis ir I. Lukoševičienė.

Visus kviečia dalyvauti –

Toronto LN Visuomeninės veiklos komitetas

IX PLJ kongreso žinios

Rengimo komitetas į pirmąjį savo posėdį susirinko praėjusį pavasarį ir išpareigojo ruošti šį jaunimo sąskrydį, kuris įvyks 1997 m. vasarą JAV-bių rytuose.

Nuo 1964 m. tokiose kongresuose yra dalyvavę daugiau kaip 11,000 jaunų lietuvių. Pirmuose dalyvavo atstovai iš visų didžiųjų lietuvių išvijos telkinių – JAV, Kanados, Pietų Amerikos, Australijos, o po Lietuvos nepriklausomybės atstatymo į kongresus jau vyksta jaunimas iš Lietuvos bei visų kitų Rytų Europos kraštų.

IX PLJ kongreso rengimo komitetai vadovauti sutiko niujorkietis Tomas Matušaitis. Komiteto nariai yra: Laisvyda Janulaitytė (Bostonas), Claudia Luecke (New Jersey), Paulius Murauskas (New Jersey), Kazys Adomkaitis (Bostonas), Vydas Marijošius (Niujorkas), Jonas Jankauskas (Niujorkas) ir Kristina Matušaitytė (New Jersey).

Kongreso atidarymas įvyks liepos 18 d., Vašingtone. Programoje numatyta: studijų dienos (Vašingtone ir Niujorke), išvyka laivu Niujorko uoste, pokyliai Vašingtone ir Bostone, stovykla pajūryje (netoli Bostono). Kongresas tęsis iki rugpjūčio 3 d. ir bus baigiamas Bostone.

Informacija apie kongresą skelbiama visomis priemonėmis. Internet’e galite aplankyti PLJK informacinį “saitą” (adresas: <http://www.pljk.org>). Elektroniniu paštu rašykite adresu: jankauskas@aol.com. Paprastu paštu rašykite adresu: PLJK PO Box 283, Manhasset, New York 11030 USA.

Marija Gražulienė iš Kauno atsiųstame laiške “TŽ” redakcijai reiškia nuosirdžiausią padėką Bruno Petrauskui Toronte už moralinę ir materialinę paramą sunkioje valandoje.

REIKALINGAS žmogus prižiūrėti namui, norintis gyventi kaime, gerame name, tarp dviejų mažų miestelių. Teirautis tel. 519 426-1354.

Punia Construction Ltd.

NAMŲ REMONTO BENDROVĖ atlieka įvairiausias statybos-remonto darbus. Įvedame dujotiekius, oro ir vandens šildymo sistemas, atliekame visus elektros bei vandentiekio darbus, nususiname rūsius, dengiame stogus ir t. t. Garantuojame gerą darbo kokybę. Skambinti Alvydui tel. 905 848-3628 416 609-5108 (pager).

Nauji diplomatiniai paskyrimai

Pranešama, kad Lietuvos ambasadoriaus dr. Vytauto Antano Dambravos teikimu, 1996 m. rugpjūčio 8 d. Lietuvos respublikos užsienio reikalų ministeris prof. dr. Povilas Gylys suteikė garbės generalinio konsulo rangą garbės konsului Jonui Valavičiui.

Rugpjūčio 7 d. generalinio konsulo rangas suteiktas Čilėje veikiančiam Lietuvos garbės konsului dr. Maximo Pacheco Gomez. Be advokato praktikos, dr. Pacheco yra teisės filosofijos profesorius Čilės universitete, buvęs švietimo ministeris, senatorius, ambasadorius, o dabar – OEA žmogaus teisių tribunolo teisėjas.

Abu garbės generaliniai konsulai išsilaiko asmeniškoms lėšoms.

1996 m. rugpjūčio 27 d. po tvarkiu, Lietuvos vyriausybė, nutarusi užmegzti diplomatinius santykius su Peru valstybe, suteikė įgaliojimus dr. V. A. Dambravai, nepaprastajam ir įgaliotajam ambasadoriui Venecuėlos, o taip pat Argentinos, Brazilijos ir Kolumbijos respublikose, įforminti tarpvalstybinius ryšius, pasirašant bendrą diplomatinį santykių užmezgimo protokolą. Inf.

IEŠKOME rusiškai kalbančios vaikų prižiūrėtojos/namų šeimininkės, kuri gyventų kartu 6 dienas per savaitę. Skambinti tel. 905 770-4337.

CLEAN FOREVER. Valome kilimus, minkštus baldus ir automobilių vidų nauju būdu – sausomis putomis. Kilimas išdžiūna per 1-2 valandas. Labai gera kokybė. Skambinti bet kuriuo laiku tel. 503-1687.

ATLIEKU stalius, vidaus sienų (drywall), dažymo, plytelių dėjimo, elektros įvedimo, vandentiekio sistemos įvedimo (plumbing) darbus. Įrengiu pirtis (saunas). Skambinti Algiiui tel. 905 272-8323.

CANDLELIGHT CATERING Gaminamas maistas pokyliams, vestuvėms, mergvakariams, krikštynoms ir pusryčiams. Parūpiname gėles. Skambinti tel. 416 622-9753 Joanai Bubulienėi.

Dr. Gina J. Ginčauskaitė optometristė
1551 Bloor Street West, Toronto, Ont. M6P 1A5 (prie Lietuvių Namų)
Priima pacientus pagal susitarimą
Tel. 416 532-7115
Susitarus priima pacientus ir vakarais

MONTREALQUE

Jonas Ladyga, išgyvenęs Montrealyje 46 metus, persikelia į Kalgarį. Šveicarijoje buvo baigęs taikomojo meno architektūros-dekoravimo skyrių, todėl savo darbų yra palikęs Šveicarijoje ir Lietuvoje. Besikuriant Aušros Vartų parapijai Montrealyje, nupiešė Gailėtingumo Motinos paveikslą. Ir vėliau jo pagalba parapijai ir lietuvių bendruomenei buvo reikalinga. Rugpjūčio 21 d. “Rūtos” klubas savo patalpose suruošė atsisveikinimo vaišes, į kurias atsilankė gražus būrys J. Ladygos gerbėjų. Po trumpą žodį tarė, jo būdingesnius gyvenimo momentus išskeldami. Aušros Vartų parapijos klebonas kun. Juozas Aranas, Bronius Staškevičius ir Gasparas Alinauskas. J. Ladyga dėkojo išleistųjų rengėjams. Jo pageidavimu, nuo šių vaišių pinigų likutis bus skiriamas Lietuvoje vargstantiems vaikams.

Vaišių pabaigoje iš “Lito” ir “Rūtos” klubą užėjo čia besilankantys naujai įsteigtų Marijampolės, Šilutės, Vilkaviškio ir Plungės kredito kooperatyvų vedėjai, lydimi kredito kooperatyvų projektavimo įstaigos palydovo. Vykdo nuosirdūs pokalbiai tarp svečių ir čia esančių.

Trys Lietuvos karininkai – kpt. Gintautas Surgailis, lttn. Ričardas Bočkus ir lttn. Jonas Jurkonis nuo liepos mėnesio mokosi prancūzų kalbos Kanados kariuomenės bazėje St.

Jean-sur-Richelieu, Que. Pirmą kartą Montrealyje jie pasirodė rugpjūčio 25 d. Po pamaldų Aušros Vartų šventovėje jie užsuko į “Rūtos” klubą, kur maloniai pabendraavo su vietos lietuviams. Manoma, kad jie pasirodys dar ne kartą, nes jų kursai baigsis tik gruodžio mėnesį. Kpt. G. Surgailis yra istorijos daktaras ir 1992 m. yra išleidęs savo knygą “Lietuvos kariuomenės vadai”. B.S.

Liudas Stankevičius, dažnas Lietuvos lankytojas, kelionių vadovas, Montrealio lietuvių radiojo valandėles ilgametis vedėjas. “Gimtojo krašto” š.m. rugpjūčio 19-25 d.d. laidoje kalbėjosi su Algiiu Kusta. Pasakojo apie savo tėvą, buvusį Kauno radijo stoties viršininką, nė žodeliu Lietuvos spaudoje nepaminėtą minint Lietuvos radio 70-metį. L. Stankevičius yra parašęs ir išleidęs prancūzų kalba galvosūkių knygą. Dabar Lietuvoje išleista jo knyga “300 problemų su degtukais”. Daug keliauja kartu su žmona, daugiausia į Azijos kraštus. Singapūras – labai svarus miestas, bet įstatymai griežti – už narkotikų įvežimą mirties bausmė. Jo nuomone, dabar iš Lietuvos į Kanadą atvykstantys gyventi yra per mažai gavę “beržinės košės”. Apgailestauja, kad labai daug atvažiuoja “peckelių”. O jis tokių nemėgsta. Jo brolis Aloyzas Montrealyje turi leidyklą, yra televizinininkas.

REGINA PIEČIAITIENĖ su VYTAUTU LANDSBERGIU po pasitarimo Lietuvoje steigiamų kredito kooperatyvų reikalais Anykščiuose 1996 m. liepos 27 d. Nuotr. J. Piečiaitis

LITAS

Montrealio lietuvių kredito unija

1475, rue De Seve, Montreal (Quebec) H4E 2A8

Tel.: 766-5827 FAX: 766-1349

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

Namai – Automobiliai – Prekyba – Atsakomybė

3907A Rosemont Blvd., Montreal, Que. H1X 1L7

Tel. 514 722-3545 FAX 514 722-3546

JOANA ADAMONYTĖ, A.I.B. DONNA SVRAKA, A.I.B.

PETRAS ADAMONIS, C.I.B. Res. 514 256-5355

Greitas ir tikslus patarnavimas. Pasiteiravimas nepareigoja apsidrausti.

Įvairios žinios

“Lietuvių godos”, laikraštis Gudijos lietuviams, savo 8 trumpai supažindina su skaitytojais su Gudijos lietuvių lankiusiu išvijos vysk. P. Baltakiu, įsidėdamas ir pastarojo nuotrauką. Išspausdintas švenčių ir lietuviams brangių dienų kalendorius. Rašoma apie tautinių kultūrų festivalį Gardine gegužės 25-26 d.d. Dalyvavo gūdai, armėnai, totoriai, žydai. Lietuviams atstovavo apie 120 ansamblių iš Minsko, Pelesos, Gervėčių. Jiems talkino Druskininkų “Atgimimo” mokyklos mokiniai ir mokytojai. Šimtai gardiniečių lankė “Lietuvių kaimą”, kuriam konkurse buvo paskirta pirmoji vieta.

Antrasis anykštėnų suvažiavimas įvyko 1996 m. liepos 26-27-28 d.d. Anykščiuose, kur toms dienoms plevėsavo tautinės vėliavos, tarsi sveikindamos gausius svečius – anykštėnus iš Vokietijos, Anglijos, JAV-ių, Australijos, Kanados. Iš viso jų ten susirinko apie 350. Oficialioji suvažiavimo dalis buvo trumpa. Anykštėnų dr-jos pirm.

BANGA RENOVATIONS, namų remonto bei patalysų bendrovė, atlieka įvairius stalius, vidaus sienų (drywall), plytelių klojimą, dažymo darbus. Įrengia rūsius, vonias kambarius. Taiso smulkius vandentiekio bei elektros gedimus. Stato lauko verandas, iveras. Garantuojamos prieinamos kainos ir darbo kokybė. Skambinti Robertui Melkui, tel. 416 760-7181.

istorikas hab. dr. A. Tyla pakvietė visus tylos minute pagerbti mirusius kraštiečius. Trijų dienų šventėje vyko įvairūs kultūriniai-pramoginiai renginiai. Anot Anykštėnų burmistro Sauliaus Nefo, norinčių programoje dalyvauti buvo gana daug, jie net varžėsi dėl teisės dalyvauti koncertuose. Kai kurie renginiai, nepaisant vasaros karščio, sutraukė pilnas sales žiūrovų. Suvažiavimo proga išleista knyga. Šv. Onos atlaiddi Šv. Mato šventovėje buvo įspūdingi gausiausi dalyviai ir iškilmingumu. Visur dalyvavo Mississaugos, Ont. anykštėnas Lietuvos kankinių parapijos klebonas kun. Jonas Staškus. Inf.

Neužmirškime spaudos

Išskiliaujantiems į amžinybę kykla klausimas, kam palikti savo santapus. Neužmirškina, kad tarp įvairių fondų, lietuviškų institucijų bei organizacijų yra jau 47 metų sulaukę “Tėviškės žiburiai” – placios apimties savaitraščio. Rašdami ir savo testamentus, neužmirškite ir jo. Išskiliauja tautiečiai į anapus vienas po kito, o “Tėviškės žiburiai” lieka šviesti ir toliau. Mažėjant tautiečių skaičiui, jie reikalingi vis didesnės paramos, ypač nuolat kylant paruošimo ir spausdinimo išlaidoms. Testamentinis palikimas “Tėviškės žiburiams” bus prasminga parama ir visai lietuviškai veiklai. Adresas: “Tėviškės žiburiai”, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont., L5C 1T3, Canada. “TŽ” leidėjai